

PAVOL SEČKÁŘ
predseda SZPB69. výročie
SNP

Slovenské národné povstanie je jedným z veľmi dôležitých momentov pre náš štát. Do minulosti sa vraj nemáme vraciäť, alebo ju nejakou ovplyvňovať, to je síce pravda, ale návraty sú potrebné pre pochopenie súčasnosti a ovplyvnenie budúcnosti.

Po konferencii štyroch mocností 29.–30. 9. 1938 – Nemecka, Talianska, Francúzska a V. Británie – bola prijatá Mnichovská dohoda, ktorá hovorila o odstúpení čs. pohraničia obývaného nemeckou menšinou v prospech Nemecka.

Všetci slovenskí občania neprijali vyhlásenie autonómie 6. októbra 1938 a samostatného Slovenského štátu 14. marca 1939 s radosťou a nadšením. Znepokojovalo ich zastavovanie činnosti a potom rozpustenie politických strán okrem HSĽS. Súbežne bola zakázaná ich tlač, rozpustené spolky, odborové zväzy a rôzne organizácie. Následne dochádzalo k vytváraniu jednotných kresťanských odborov, jednotnej organizácie mládeže, legalizovali sa povojnové organizácie, ktoré sa stali silnou nátlakovou skupinou. Stupňovala sa protičeská a antisemitská kampaň, prehlbovala sa orientácia na fašistické štáty, silnela politická, vojenská a hospodárska závislosť od nacistického Nemecka. To boli hlavné faktory, ktoré znepokojovali slovenských občanov iného politického zmysľania.

Živnou pôdou pre odboj proti novým pomerom na Slovensku boli rôzne názorové prúdy, osobitne medzi funkcionármi a členmi komunistickej, sociálnodemokratickej, agrárnej a národnej strany a medzi príslušníkmi bývalých spoločenských, odborových, mládežníckych a iných spolkov, organizácií a inštitúcií. Značná časť slovenskej inteligencie, študujúca a robotnícka mládež a v neposlednom rade vojaci a dôstojníci Slovenskej armády.

Od roku 1939 v odboji na Slovensku pôsobili tri hlavné smery – komunistický, sociálnodemokratický a občiansky, resp. občiansko-demokratický. Základným cieľom všetkých týchto skupín bola porážka fašistického režimu.

Odbojová činnosť v prvých rokoch existencie SR sa zameriavala na vybudovanie ilegálnej organizačnej siete, ktorá vyvrcholila prijatím Vianočnej dohody. Ilegálna SNR sa konštituovala prijatím programového dokumentu pod názvom Vianočná dohoda v decembri 1943.

Myšlienka slovanskej vzájomnosti priateľstva a spolupráce všetkých slovanských národov v rokoch 1939–1945 nesporne zohrala významnú úlohu. Pomohla zapojiť do odboja a SNP tisíce slovenských vlastencov. Všeslovanské hnutie sa vytváralo počas druhej svetovej vojny, vo všetkých slovanských krajinách, bolo aktom obrany proti hitlerovskému Nemecku a jeho satelitom. Solidarita slovanských národov bola prirodzenou reakciou na agresívne plány nacizmu, ktorý chystal postupnú likvidáciu a zotročenie slovanských národov.

Slovenská armáda, čo je paradox, sa nestala spoľahlivým nástrojom a mocenskou oporou ľudáckeho režimu v rokoch 1939–1945. Dokazuje to celý rad faktov a skutočností o postojoch a vystúpeniach vojakov a dôstojníkov proti domácejmu režimu a nemeckému nacizmu, ktoré vyvrcholili ich účasťou v otvorenom boji počas SNP. Odpor a protesty (Pokračovanie na str. 4)

Tragické udalosti na Kališti
sú mementom pre dnešok

Predseda BBSK V. Maňka v rozhovore s účastníkmi stretnutia.

Foto: J. Horváth

Šesťdesiatosem rokov od tragických udalostí na Kališti, keď hitlerovskí hrdlorezi povraždili obyvateľov, ranených vojakov, partizánov a vypálili obec, sa 17. augusta 2013 pod záštitou predsedu Banskobystrického samosprávneho kraja a europoslancu Vladimíra Maňku, konal už ôsmy ročník Stretnutia generácií na autentických miestach, ako spomienka na obeť a memento pre súčasnú a budúce generácie.

Podujatie prekročilo hranice regiónu a dnes je už svojim obsahom, počtom a zložením účastníkov nielen celoslovenským, ale aj medzinárodným. Vážnosť a dôležitosť podujatia podčiarkuje aj účasť predsedu vlády SR Róberta Fica, podpredsedníčky NR SR Jany Laššákovej, poslancu NR SR Jána Senka, podpredsedov vlády SR Ľubomíra Vážneho a Dušana Čaploviča, štátneho tajomníka ministerstva financií Petra Pellegriniho, zástupcu kancelárie prezidenta SR v Banskej Bystrici Stanislava Líšku, zástupcov Ministerstva obrany SR, veliteľa vzdušných síl Miroslava Kociana a mnohých ďalších. Zo zahraničných hostí boli prítomní predstavitelia Českého zväzu bojovníkov za slobodu, Československej obce legionárskej, Pamätníka Lidice a Ariele Klein z Izraela. Miestnu štátnu správu zastupovala prednostka Obvodného úradu v Banskej Bystrici Ľubica Laššáková. Samozrejme (Pokračovanie na str. 2)

Od zhodenia atómových bômb uplynulo 68 rokov

Dátum 6. august sa stal Svetovým dňom boja za zákaz jadrových zbraní – známy je aj pod názvom Deň Hirošimy. V ten deň v roku 1945 americké letectvo zhodilo jadrovú bombu na japonské mesto Hirošima. O tri dni neskôr, 9. augusta 1945, letectvo USA bombardovalo jadrovou náložou aj mesto Nagasaki. Ten dátum si svet pripomína ako Deň Nagasaki.

Muž zapaluje sviečku pri Dóme atómovej bomby v hirošimskom Parku mieru počas spomienkovej ceremónie pri príležitosti 68. výročia zhodenia atómovej bomby na Hirošimu 6. augusta 2013.

Foto: TASR/AP

Japonsko si 6. augusta pripomenulo 68 rokov od zhodenia atómovej bomby na Hirošimu. V meste sa zhromaždilo približne 50 000 ľudí a minútu ticha si uctili obeť americkej bomby.

Premiér Šinzó Abe vyhlásil, že Japonsko – jediná krajina na svete, ktorá zažila jadrový útok – má povinnosť snažiť sa o likvidáciu takýchto zbraní. O tom, že desaťtisíce ľudí museli evakuovať pred hrozbou rádioaktivity z japonskej jadrovej elektrárne Fukušima, sa však nezmiel.

Starosta Hirošimy Kazumi Macui opísal bolesť tých, ktorí prežili výbuch atómovej bomby. Je ich vyše 200 000 a mnohí sa zhromaždili v Hirošime.

„Atómová bomba je nehumánna zbraň a absolútne zlo. Tí, ktorí prežili a poznajú peklo jadrového bombardovania, stále bojujú s týmto zlom,“ povedal starosta, ktorý kritizoval vládu za jej úsilie obnoviť prevádzku v jadrových zariadeniach a exportovať jadrovú technológiu do zahraničia.

(Pokračovanie na str. 2)

Tragické udalosti na Kališti sú mementom pre dnešok

(Dokončenie zo str. 1)

nechýbali starostovia obcí a primátori miest a zástupcovia vypálených obcí Slovenska. Prítomné boli aj delegácie odbojárov z rôznych kútov Slovenska. Medzi nimi aj priamy účastník SNP, deväťdesiatročný Rudolf Jung z Bernolákova – rodák z Ivánky pri Dunaji.

Pietny akt začal ekumenickou pobožnosťou pri pamätníku obetiam Kališťa. Po položení vencov a kytíc sa k prítomným účastníkom prihovril predseda vlády SR Róbert Fico. S hlbokou úctou pripomenul partizánske jednotky so slovenskými a sovietskymi veliteľmi, ktoré pôsobili na území Partizánskej republiky. Zdôraznil veľkú úlohu obyvateľov obcí a osád, ktorí pomáhali v povstaní. Bez ich odhodlania a podpory by SNP nebolo také úspešné a nevytvorilo by základný predpoklad pre vznik súčasnej slobodnej Slovenskej republiky. Ocenil význam tohto podujatia a vyzval rodičov

a učiteľov, aby hovorili so svojimi deťmi o historických udalostiach z rokov 1944–1945, aby ich nenechali v ľahostajnej nevedomosti.

„Aj keď nedokážeme vrátiť čas a zabrániť tomu, čo sa stalo, našou úlohou je zabrániť tomu, aby sa to neopakovalo,“ konštatoval predseda Banskobystrického samosprávneho kraja Vladimír Maňka. Zároveň zdôraznil myšlienku tolerancie, ktorá však nikdy nesmie znamenať slabosť voči tomu, kto obmedzuje slobodu, či dokonca právo na život iných.

Predseda Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov Pavol Sečkář vyzdvihol skutočnosť, že partizánska vojna v tyle nepriateľa by nebola možná a úspešná bez pomoci a podpory civilného obyvateľstva, za čo nacistické jednotky a orgány aj na území Partizánskej republiky rozpúťali krutý teror a represálie, čoho dôkazom je aj tragédia Kališťa. Vyzval, aby sme nedopustili znevažova-

nie hrdinstva vojakov, partizánov a obyčajných ľudí, ktorí sa neváhali postaviť proti fašizmu.

Atmosféru umocňovalo aj účinkovanie Klubu vojenskej histórie Golian z Banskej Bystrice, s ukázkami pôsobenia dobovej poľnej nemocnice, ako aj bohatý kultúrny program v podaní folklórnych súborov, hudobných skupín a spevokolov z Banskobystrického kraja. Pre najmenších pripravilo hry a súťaže Centrum voľného času z Banskej Bystrice. Atrakciou najmä pre mladších boli ukážky z činnosti Hasičského a záchranného zboru SR.

Tak ako v predchádzajúcich rokoch, aj teraz sa na Kališti zišlo viac ako dvetisíc účastníkov. Najstarším účastníkom stretnutia bol 92-ročný Pavol Dobrík z Lubietovej, ktorý počas SNP slúžil ako vojak leteckého parku v Mokradi a po potlačení Povstania prešiel pochodom smrti cez Chabeneč. Dôkazom opodstatnenosti názvu podujatia Stretnutie generácií, je rodina predsedu ZO SZPB v Rudlovej Jozefa Horvátha, ktorá sa pravidelne podujatia zúčastňuje. Tentokrát už štvorgeneračne, s pravnúčkami Marekom a dvojmesačnou Simonkou – najmladšou účastníčkou stretnutia.

Aj keď sa obec Kalište ako jediná z vypálených obcí po vojne neobnovila, Kalište žije ako národná kultúrna pamiatka. Toto podujatie je toho najlepším dôkazom. Patrí za to poďakovanie nielen organizátorom ale aj účastníkom.

Anton HOFFMANN

Najstarším účastníkom stretnutia bol 92-ročný Pavol Dobrík z Lubietovej vľavo so spolubojovníkom Rudolfom Jungom. Foto: J. Horváth

Boje na Hrone opäť ožili

Tri stovky dobrovoľníkov z klubov vojenskej histórie si 27. júla spolu s niekoľkými tisíckami divákov v Starom Tekove pri Nitre pripomenuli historické boje, ktoré sa odohrali na Hrone počas 2. svetovej vojny.

Nadšenci rekonštrukcií bojov zo Slovenska, z Čiech, Maďarska a Rumunska, vyzbrojení dobovými zbraňami a ľahkou i ťažkou pásovou technikou, predviedli ukážku bojov medzi Červenou armádou a Nemcami na miestach, kde sa v marci 1945 začala bratislavsko-brnianska operácia. Podľa slov hlavného organizátora podujatia Jozefa Hostinského podujatie v Starom Tekove patrí k najväčším svojho druhu v strednej Európe. Svoju históriu začalo písať v roku 2005. „Každý rok pripravujeme pre návštevníkov niečo nové, teraz to je spôsob vedenia útoku Sovietov. Presne tak, ako sa to odohralo,“ povedal. Boje sa odohrávajú na ploche asi osem hektárov.

V marci 1945 začali vojská 53. a 7. gardovej armády 2. ukrajinského frontu pod velením maršala Malinovského na juhozápade Slo-

venska mohutnú ofenzívu známu aj ako bratislavsko-brnianska operácia. Nemecké velenie vybudovalo na rieke Hron päť- až sedemkilometrové obranné pásmo. V úseku od obce Starý Tekov po Žemliare sa v dňoch 25. až 27. marca 1945 podarilo spojeneckým vojskám násilným prechodom rieky Hron prelomiť obranné postavenia nepriateľa. Útok sa začal 25. marca 1945 v skorých ranných hodinách, pričom mu predchádzala takmer hodinová delostrelecká príprava. Z oblasti Tekova strieľalo tisíc diel a 17 kačúš. Celú líniu riadil maršal Malinovskij. Medzi vojakmi Červenej armády bojovali aj Rumuni a kozáci pod vedením generálporučika Plijeva. Kozákov tam poslednýkrát nasadili na koňoch, neskôr už bojovali pomocou modernej techniky.

luc

Oslavy SNP

Banská Bystrica	29. 8. 10,00 hod.
Bardejov	28. 8. 14,00 hod.
Bratislava	27. 8. 16,00 hod.
Lehota p/Vtáčnikom	17. 8. 14,00 hod.
Liptovský Mikuláš	28. 8. 13,30 hod.
Nitra	27. 8. 14,00 hod.
Partizánske	29. 8. 10,00 hod.
Prašník	31. 8. 14,00 hod.
Roh pri Lubine	25. 8. 14,00 hod.
Šoporňa	29. 8. 11,00 hod.
Tisovec	6. 9. 9,30 hod.
Zvonica pri Strečne	28. 8. 16,00 hod.

Od zhodenia atómových bômb uplynulo 68 rokov

(Dokončenie zo str. 1)

Američania zhodili na Hirošimu atómovú bombu 6. augusta 1945 – na sklonku druhej svetovej vojny. O tri dni neskôr postihol rovnaký osud Nagasaki. Zahynuli desaťtisíce ľudí. Japonsko napokon kapitulovalo.

Starosta Nagasaki Tomihisa Taue kritizoval 9. augusta japonskú vládu za nedostatok úsilia v oblasti medzinárodného jadrového odzbrojenia práve v čase, keď si krajina pripomína 68. výročie zhodenia atómovej bomby na mesto.

Taue povedal, že keď Tokio v apríli nepodpísalo vyhlásenie odmietajúce nevyprovokované použitie jadrových zbraní, „zradilo očakávania svetového spoločenstva“.

Starosta dodal, že vyhlásenie podpísalo 80 krajín a Japonsko, jediná krajina, ktorá sa stala obeťou jadrového útoku, svojím odmietnutím vyhlásenie podpísať konala v protiklade so svojím záväzkom nevlastniť jadrové zbrane.

„Vyzývam japonskú vládu, aby sa vrátila k pôvodu záväzku krajiny, ktorá sa sta-

la obeťou jadrového útoku,“ povedal Taue v mierovom parku ležiacom neďaleko epicentra výbuchu.

Na tichú modlitbu za obeť prišlo viac ako 6000 ľudí a zúčastnil sa na nej aj americký veľvyslanec v Japonsku John Roos.

Dve jadrové bomby, ktoré USA zhodili na Hirošimu a Nagasaki, urýchlili kapituláciu Japonska a ukončenie druhej svetovej vojny. Výbuch v Hirošime zabil 140 000 ľudí, ďalších 70 000 zomrelo v Nagasaki.

Napriek obavám verejnosti z jadrovej energie, ktoré vznikli po fukušimskej kríze, je predseda vlády Šinzó Abe veľkým zástancom vývozu jadrových technológií do rozvojových krajín vrátane Turecka a Vietnamu a usiluje sa zintenzívniť spoluprácu s Francúzskom a Indiou.

Taue povedal, že spolupráca s Indiou, ktorá nepodpísala Dohodu o nešírení jadrových zbraní (NPT), spôsobí, že NPT nebude mať nijakú váhu.

Starosta ponúkol svoju podporu pri obnove Fukušimy, ktorú v roku 2011 postihla jadrová katastrofa.

red boj TASR

5. AUGUST

Tamerlan Carnajev, jeden z dvoch bratov podozrivých z uskutočnenia bombových útokov počas aprílového maratónu v Bostone, vlastnil extrémne pravicovú literatúru. Objednával si publikácie o nadradenosti bielej rasy a vládnych konšpiračných teóriách. Čítal tiež materiály o masovom vraždení či amerických bezpilotných lietadlách zabíjajúcich civilistov. Bombové útoky v Bostone, ktoré si vyžiadali troch mŕtvych a vyše 260 zranených, naplánoval a uskutočnil 26-ročný Tamerlan spolu s mladším bratom Džocharom. Tamerlan zahynul niekoľko dní po výbuchoch v prestrelke s políciou.

6. AUGUST

Maďarský súd uznal štyroch mužov za vinných zo smrteľných útokov v rokoch 2008 a 2009 na Rómov. Traja z obžalovaných dostali doživotné tresty, štvrtý si za mrežami posedí 13 rokov. Dôsledkom ich útokov bola smrť šiestich Rómov a vážne zranenia ďalších. Najväčšie pobúrenie vyvolal precízne naplánovaný útok v dedine neďaleko Budapešti z februára 2009, keď odsúdení najprv podpálili dom a keď príslušníci rómskej rodiny vybehli von, začali do nich strieľať.

7. AUGUST

Súd na moskovskom predmestí Puškino zbavil vyzna-

menaní a výhod vojenského veterána, 99-ročného Sergeja Maslova, ktorého viac ako tri desaťročia považovali za hrdinu

stalo sa VO SVETE
5. 8. – 11. 8. 2013

2. svetovej vojny. Ukázalo sa, že po svojom zajatí v roku 1942 slúžil Nemcom ako príslušník Wehrmachtu, kde to dotiahol do hodnosti poručíka. Udával okupantom miesta, kde sa ukrývali partizáni, a velil nacistickým trestným rotám v ZSSR a vo Francúzsku. Po vojne ho soviets-

sky súd odsúdil na desať rokov väzenia. Svoju minulosť ale neskôr zakamufloval, v roku 1980 sa úradom prihlásil ako veterán a stal sa funkcionárom organizácií bývalých odbojárov. Maslov poberal od začiatku 80. rokov veteránsku penziu, ministerstvo obrany mu hradilo nájom a každoročne 9. mája dostával zvláštnu odmenu. Gubernátor Moskovskej oblasti mu venoval auto. Dokonca sa mu chystali postaviť pomník v Puškine i v rodnej obci Mamontovka.

11. AUGUST

Nemecké úrady začali stíhanie šiestich žien, ktoré mali počas 2. svetovej vojny slúžiť ako strážkyne väzenkyň v nacist-

tickom koncentračnom tábore Osvienčim-Brezinka a podieľali sa na masovom vraždení. Všetky podozrivé majú vyše 90 rokov a patria medzi približne 50 ešte žijúcich pracovníkov v niekdajšom koncentráku. Ich odhalenie je výsledkom úsilia Nemcov vyrovnat sa so svojou minulosťou a tlaku židovských organizácií, ktoré žiadajú spravodlivosť za holokaust voči svojmu etniku. V koncentračnom tábore pri juhopoľskom meste Osvienčim zahynulo vyše milióna ľudí, prevažne európskych Židov. Nacistické Nemcko tábor v okupovanom Poľsku prevádzkovalo od roku 1940, až kým ho 27. januára 1945 neoslobodila Červená armáda. (ao)

Slovenskí politici o SNP

■ Aký bol z vášho osobného pohľadu najväčší prínos SNP pre Slovensko?

■ Prečo si jeho odkaz treba pripomínať aj v súčasnosti?

Ivan GAŠPAROVIČ
prezident SR

– Slovenské národné povstanie zaradilo svojim historickým i politickým významom Slovensko medzi víťazné mocnosti II. svetovej vojny. Slováci otvorene a so zbraňou v ruke odmietli fašistický režim a potvrdili záujem o obnovenie demokratického zriadenia v spoločnosti. Treba poznamenať, že svojim rozsahom išlo o najväčšie ozbrojené vystúpenie armády i civilnej verejnosti na obranu našej vlasti. Slovenské národné povstanie aj preto zostane navždy jedným zo symbolov národného uvedomenia a svojbytnosti Slovákov.

– V dnešnom svete sa odohráva opätovne boj medzi rôznymi ideológiami, náboženstvami a politickými predstavami. Na výslnie sa v mnohých prípadoch dostáva aj neofašizmus. A tu si myslím, ten odkaz SNP je jednoznačný. Je našou povinnosťou nezabúdať na tie hrôzy, ktoré nacisti napáchali, a odkaz boja proti fašizmu šíriť nasledujúcim generáciám.

Robert FICO
predseda vlády SR

– Z dôležitých historických udalostí čerpajú národy odvahu prekonať prekážky súčasnosti. V SNP naši predkovia bojovali za spolupatričnosť, spravodlivosť a slobodu. Bola to národno-oslobodzovacia vojna, spravodlivá vojna proti nacistom. Skúsenosť z bojov v Povstaní, ktorú Slováci získali, a odvaha postaviť sa zlu so zbraňou v ruke nás naučili vážiť si hodnoty spravodlivosti. Slováci z Povstania síce nevyšli víťazne, ale do národného povedomia sme si priniesli vzácne hodnoty – ochotu bojovať za vlastnú národnú slobodu, ale aj poznanie, že sloboda nie je prostý dar, ale platí sa za ňu životmi živých.

– Každý národ musí poznať vlastnú minulosť, aby sa z nej mohol poučiť a čerpať skúsenosti do budúcnosti. Pamätám si, že

v 90. rokoch sme chodili „utierať prach“ z pamätníkov SNP. Aj napriek nízkemu záujmu o túto udalosť som však tradíciu zachoval a každý rok som si chodil SNP pripomínať na viaceré miesta. Našťastie sa situácia postupne mení a výročie Slovenského národného povstania si dnes pripomína viac a viac ľudí. A to je dobré. O povstaní by sme mali hovoriť atraktívnym a moderným spôsobom a vzbudiť aj u mladých ľudí záujem o našu vlastnú históriu. Je dôležité, aby práve mladí prichádzali na miesta späté so SNP a dozvedeli sa o hrdinských krokoch svojich dedov a pradedov. Tieto kroky minulosti môžu byť pre nich povzbudením pri riešení problémov našej doby.

Pavol FREŠO
predseda SDKÚ-DS

– Práve Slovenské národné povstanie položilo základ ďalšieho zápasu za slobodu, základ toho, čo sme zažili aj v roku 1968, aj v roku 1989. Je na nás, aby sme svojou činnosťou do budúcnosti dokázali, že tie obete, ktoré si Slovenské národné povstanie vyžiadalo, neboli zbytočné.

– Aj v súčasnosti si ekonomicky sužovaná Európa vyžaduje prijatie odvážnych opatrení, ktoré prinesú podnety pre jej ďalší rozvoj. Keď si pripomenieme tú jednotu, ktorú sme mali vo vážnych chvíľach, tak môžeme ďaleko lepšie čeliť aj tomu, čo tu zažívame dnes – to znamená obrovskú krízu, ktorá v rámci Európy hrozí. A tam má zmysel byť znova jednotní tak, aby Slovensko mohlo kráčať smerom vpred.

Monika FLAŠÍKOVÁ-BEŇOVÁ
europoslankyňa (Smer-SD)

– Najväčším prínosom SNP bol bezpochyby odkaz, že Slováci nie sú fašisti, a že nestoja na strane fašistického Nemecka, aj keď to vtedajší prezident Tiso chcel. Slovenky a Slováci stáli na stra-

ne spravodlivosti a bojovali proti útlaku. A to je zároveň aj dôvod, pre ktorý treba SNP pripomínať a veľa o ňom učiť na školách.

Dušan ČAPLOVIČ
minister školstva, vedy, výskumu a športu

– Slovenské národné povstanie predstavuje jednu z najvýznamnejších udalostí v našich dejinách a zaradilo nás do spoločenstva protifašistickej a protinacistickej koalície vo svete. V ňom sme sa prihlásili k myšlienkam demokracie a slobody, za ktoré sme neváhali vystúpiť so zbraňou v ruke, a odmietli tak fašistický a nacistický režim potlačujúci základné ľudské práva a slobody. Jednoznačne sme týmto vstúpili do demokratickej Európy, bol to jedinečný skutok našich otcov a dedov, generácie, ktorá nadviazala na skvelé činy rokov 1848/49 a vzniku ČSR v roku 1918.

– Pre hrdinstvo Slovákov a Sloveniek, z ktorých mnoho položilo pre našu budúcnosť to najcennejšie, svoje životy, a táto ich najvyššia obeta si zasluhuje nielen úctu, ale aj pripomínanie, že tu bol národ, ktorý nám otvoril dlhú cestu do budúceho spoločenstva hrdých národov Európy. A taktiež preto, že aj dnes sú stále aktívne skupiny vyznávajúce myšlienky fašizmu či nacizmu, ktorým je treba jednoznačne odpovedať: NIE, pretože to by bola cesta k intolrancii a nenávisti, keď stál človek proti človeku, keď zlyhávalo svedomie, krivili sa charaktéry a likvidovali sa všeludské hodnoty.

Richard SULÍK
predseda SaS

– Slováci ako národ v politickom zmysle slova nemali v dejinách veľa príležitostí stáť na správnej strane a priniesť ľudské obete v boji za správnu vec. V Slovenskom národnom povstaní šlo nepochybne aj o slobodu v tom základnom význame slova, teda o hodnotu, ktorú si v SaS mimoriadne vážime a je oporným bodom nášho snaženia vo verejnom živote. Preto je pre nás hodnotou aj SNP

Kultúra a boj proti fašizmu

V historickej spisbe, ale aj v rozsiahlej dokumentárnej publicistickej o 2. svetovej vojne zažívame masívny rozmer informatiky o vzniku a šírení fašizmu, ako aj rozsiahlu agendu filmového dokumentu o skutočne veľkorozmerných strategických operáciách vojsk. Reprezentatívne edičné tituly, ale aj veľkorysé filmové dokumentárne projekty a súbory nikoho nenechávajú na pochybách o realite bojov a víťazstva nad fašizmom.

Týmto a takýmto aktivitám a iniciatívam na pomedzí dokumentaristického umenia (a odvahy) a historickej vedy nemožno nevystaviť kredit vrcholných hodnôt pri upevňovaní ideálov boja proti fašizmu. Ide o rozsiahle fresky a epeje. Mienia upevňovať naše istoty a úctu, napomáhajú mravnosť ľudskosti v dejinách.

Oproti takýmto komplexným pohľadom na niekdajšiu vojnovú tragédiu a vývin je možné rozvíjať aj iniciatívy dnes už nevyhnutné, ale aj špecifické pre poznanie príčin a dávnych i súčasných (problémov) konfliktov. V zásade ide o samozrejmosť kultúry súžitia ľudí (ba aj národov, doktrín, náboženstiev, nie však fanátov a násilných štruktúr). Skutočne sa treba spýtať, a nie iba tak do vetra, ako je to možné, že samozrejmosťou ľudského dosiaľ neplatia.

Stojí za zamyslenie príčinnosť „civilizačných“ vojen. Napríklad rasový základ vojny Severu a Juhu v dejinách USA. Mohlo sa to vôbec stať? Nemám na mysli iba povinnosť dohodnúť sa v demokracii, ale aj principia litu nevraždenia. Mohlo sa stať, že práve vtedy, v šesťdesiatych rokoch 19. stor., vyspelé štáty sa dohodli na tom, že autorské diela a vynálezy (ľudský duch) patria pod subordináciu štátneho záujmu? Odvtedy nevládol kľúč a kánon konverzie, ale právo a povinnosť projektovať nové zbrane ako nerozum, ako reťazec agresie a obrany voči agresii. Nedohodli sa šľachtické štruktúry, aby roztočili veľký trest za protišľachtickú francúzsku „revolúciu“. Po 1. svetovej vojne netrestali iba porazené mocnosti – v Československu obmedzili spoločenskú pozíciu šľachty – za vojvodcovskú chorobu a princíp. Pristúpili, dokonca, k počesteniu protestantských vierovyznaní v Čechách.

Často sme to počuli – ekonomické záujmy. Naozaj v Taliansku, v 20-tom storočí, vznikali „futurizmy“, verejné forsírovanie predstavy o „užitočnosti“ vojny. Boli tieto názory heretizované?

Je historickou schémou, že rímska legionárska vojenská „kultúra“ bola sexuálne barbarická, à la Gruppenliebe. Kresťanstvo vznikalo ako uctievanie hodnotovosti ženy. Neskôršie cirkevné doktríny zakazovali ľudskú kultúru, sex, pokiaľ neprinesie plod. Dokonca v manželstve. Tak vznikol veľký cirkusant Adolf, ktorý ako poškodenec nemohol si to vôbec dovoliť. Preto ho aj Wehrmacht

nazval Barbar-osa. Mal mať pohanskú výnimku. Ale dopadlo to naozaj ako znásilnenie vyjadrované geograficky. Naozaj Barbar-osa.

Kultúra a kultúrna politika nemôže nevedieť, nemôže nevidieť tieto barbarizmy. Oproti agresii sprodukovali Slováci Povstanie. S veľkým P. Či malo erotický obsah? Nie celkom. Išlo o to, aby nemecká kultúra lepšie čítala slobodomyšlené tvary ženy ako symbolu Slobody. Keď už nepoužíva švabach. Písmeno P má aj taký mravný, kultúrotvorný obsah.

Vlastným jeden dosť vzácny výtvor. Dielo Fraňa Štefunku, ktoré sochal v Martine v rokoch 1941-42. Ide o skulptúru tancujúci Jánošík zo Zbojníckej fontány. Slováci to vtedy mysleli naozaj vážne. Východzia štúdia vznikala v zubárskej sadre. Bola takmer snehovo biela /bílá, weiss, atď./.. Nebyť tohto proklamátu, nikdy by nikto neuveril, že Slováci sú Slovania. Fungoval princíp verejného tajomstva. A verejného výsmechu. Iba do istej miery išlo o kultúru. Skôr o vážne šifry a posolstvá.

Povstalecká armáda mala aj svoju mimoriadne vážnu cirkevnú politiku. Zajatie a likvidovanie misie generála Otta bolo situačnou ponukou. Kruťou situačnou komikou. Aj Slovensko, v zmysle vôle svojich bojovníkov, mohlo sa stať neprepadnutým územím. Stačilo iba odovzdať zbrane. Esesácky ochrankár to však riešil inak. Vyjednávajúci Kuchta sa mal hodiť o zem. Pápež sa vtedy volal Eugenio Pacelli?

Aj tu išlo, zrejme, o uzlové body. Chce niekto, po čase, vyčítať názorovo zrelej a dorastajúcej slovenskej inteligencii, že povstala? Že sa chopila pozície domobrany?

Pokiaľ ide o klérofašizmus, má to v sebe jeden háčik. Tak vzdelaný odchovanec rakúskych kláštorov nemohol v Salzburgu nevyčítať – rasizmus, militarizmus, atď., atď. Kňaz si to mohol dovoliť. Hovorí sa tomu malovernosť. Alebo že by ho v Salzburgu mučili? Tak vznikol vojnový Slovenský štát. Oficiálne zanikol v Slovenskom národnom povstaní. Nezanikla myšlienka národného štátu. Boli zakázané a zrušené fašistické a fašizujúce elementy vojnového štátu. Neodporúčam v týchto veciach kažiť mládež.

Aj Dr. Jozef Tiso mohol povedať – oslobodili ste nás. Nevieť o tom, že by bol revidoval svoj zmätočný postoj. Žiaľ!

Ladislav SKRAK

69. výročie SNP

(Dokončenie zo str. 1)

proti účasti vo vojne proti Sovietskejmu zväzu sa u slovenských vojakov a dôstojníkov prejavovali rôznymi formami. Pomáhali civilnému obyvateľstvu, prejavovali nechcuť aktívne bojovať, odmietali plniť rozkazy a prechádzali na stranu sovietskych jednotiek a partizánov. K najznámejším prechodom patrili prechod kpt. J. Nálepku so svojimi spolubojovníkmi k partizánskej skupine gen. Saburova.

Prvé pokusy partizánskych skupín sa realizovali na západnom Slovensku (skupina J. Kráľa), na strednom Slovensku (skupiny Sitno a Vtáčnik), na východnom Slovensku (skupina P. Boroša), neskôr v Turci (npor. V. Žingor) a v Slánskych vrchoch (npor. L. Kukorelli). Ich členmi boli odbojoví pracovníci, politicky a rasovo prenasledovaní občania, dezertéri zo slovenskej armády a sovietski občania. V rokoch 1942–1943 vznikli z iniciatívy ilegálnej KSS aj prvé pokusy o zjednotenie hlavných odbojových zložiek a o vytvorenie spoločného vrcholného orgánu.

V marci 1942 vznikol v Bratislave Ústredný revolučný národný výbor (Ú RNV), ktorý vydal Ohlas slovenskému národu a Smernice pre organizáciu revolučných národných výborov. Piaty ilegálny ÚV KSS vznikol v auguste 1943. Ilegálnu činnosť orientoval na zjednotenie a spoluprácu s ostatnými odbojovými silami, neodporúčali letákové akcie, prestali s vydávaním ilegálnej tlače, zakázali zhromažďovanie hromadných porád, schôdzí, zhrmaždení.

V prípravách ozbrojeného vystúpenia mali dôležitú úlohu ilegálne RNV. Stali sa symbolom zjednotenia všetkých antifašistických síl a skupín. Jednou z hlavných úloh bolo všetkými silami a prostriedkami pomáhať rozvíjajúcemu sa partizánskejmu hnutiu. Úlohy ilegálnych RNV v pomoci partizánskejmu hnutiu sa nesporne znásobili po príchode alebo vysadení partizánskych organizátorských skupín ZSSR, Poľska a Ukrajiny v lete 1944.

Úlohy a ciele ilegálnej SNR

Úlohou a cieľom ilegálnej Slovenskej národnej rady po jej konštituovaní podpísom Vianočnej dohody bolo hlavne: Jednotne a centrálnie viesť boj slovenského národa za odstránenie nacisticko-nemeckého diktátu vykonávaného domácimi uzurpátormi politickej moci. Tu združené smery a zložky dohodli sa na týchto zásadách: Želáme si, aby slovenský národ a český, ako najpríbuznejšie slovanské národy, utvárali ďalšie svoje osudy v ČSR, v spoločnom o štáte Slovákov a Čechov, a na podklade princípu rovný s rovným. Myšlienku demokracie treba preniesť a prehĺbiť i na pole hospodárskej a sociálnej, aby rozdelenie národného dôchodku medzi všetko obyvateľstvo bolo čo najrovnomernejšie a aby život každého občana bol ľudský a dôstojný.

Hlavnou úlohou odbojových buniek v hospodárskych orgánoch a inštitúciách bolo zabezpečenie materiálneho a finančného zázemia

Povstania. Na čele predmetných orgánov a inštitúcií stáli práve najvýznamnejšie osobnosti rezistencie proti režimu v hospodárskej sfére – Imrich Karvaš a Peter Zaťko, ako aj celá plejáda predstaviteľov hospodárskeho života, ktorí postupne prechádzali na stranu odboja. V lete 1944 sa podarilo presadiť vydanie dvojmesačných potravinových dávok pre obyvateľstvo Slovenska tesne pred vypuknutím Povstania. Význam týchto opatrení bol evidentný. Vďaka nim sa povstalecké územie neocitlo hneď v prvých dňoch v ťažkej ekonomickej, finančnej a zásobovacej kríze. Boli to práve ilegálne RNV a NV na strednom Slovensku v obciach, mestách a okresoch, ktoré spolu s vojakmi a partizánmi zohrali kľúčovú úlohu v prvých dňoch SNP.

Veliteľstvo armád Severná Ukrajina zvýšilo svoju ostražitosť voči Slovensku v auguste 1944 nielen preto, že jeho východná časť tvorila súčasť nemeckého operačného pásma, ale najmä kvôli pacifikácii priestoru Slovenska. Keďže situácia na Slovensku sa stala pre ľudácky režim neovládateľná, prezident Tiso súhlasil s príchodom nemeckých okupačných jednotiek na Slovensko, počínajúc dňom 29. augusta 1944 s tým, aby zlikvidovali partizánov a odzbrojili aj nespohľadlivú slovenskú armádu. Na základe overených správ o príchode nemeckých jednotiek vydal 29. augusta o 15,15 hodine pplk. Golian rozkaz na najprísnejšiu bojovú pohotovosť. Golian telefonicky vydal rozkaz na branný odpor armády: „Heslo Začnite s vystahovaním platiť od 20. hodiny dnešného dňa!“ V noci z 29. na 30. augusta sa Golian dohodol s komisármi partizánskych oddielov Jegorova, Bielika a Sečanského, že partizáni vstúpia do Banskej Bystrice, ktorú v nočných hodinách, v podstate, už ovládli povstaleckí vojaci.

Partizánske skupiny

Na začiatku roku 1944 po vytvorení ilegálnej SNR už v horách stredného a východného Slovenska existovali alebo vznikali niektoré miestne partizánske skupiny, pripravovali sa partizánske lesné tábory, zhrmažďovali sa zásoby. Členmi skupín boli ilegálne žijúci komunisti, vojenski zbehovia slovenskej armády prenasledovaných občanov z Protektorátu, no najväčšiu časť príslušníkov predstavovali sovietski občania utekajúci z nemeckých zajateckých a koncentračných táborov. V marci 1943 prišiel na východné Slovensko bývalý dôstojník slovenskej armády Kukorelli. Jeho zásluhou sa od jesene 1943 budovala táto skupina ako partizánska a bola zárodkom neskoršej partizánskej jednotky Čapajev. Po východnom Slovensku sa začali rodiť predpoklady neskorších partizánskych jednotiek aj v Turci. Značnú iniciatívu vyvíjal Žingor.

S narastaním partizánskych síl vznikli aj problémy so zásobovaním a vyzbrojovaním. Dôležitým medzníkom vo vývoji odboja v roku 1944 bol príchod výsadekových partizánskych skupín. V noci z 25. na 26. júla 1944 pri Liptovskej Osade pristála 11-člen-

ná výsadeková organizátorská skupina pod vedením P. A. Velička. Pomocou ilegálnych pracovníkov sa Veličkovej skupine podarilo vytvoriť partizánsku základňu na Prašivej pre prijatie ďalších skupín. Do leta 1944 bola najpočetnejšou a najsilnejšou partizánskou jednotkou na východnom Slovensku jednotka Čapajev. Dňa 21. augusta 1944 partizáni z Kantorskej doliny obsadili Sklabiňu a v obci vyhlásili Československú republiku. Sklabiňa bola prvou obcou na Slovensku, v ktorej všetku moc prevzal RNV. V poslednej dekáde augusta 1944 Veličkova jednotka začala vytvárať partizánsku oblasť v Turci. V noci z 23. na 24. augusta partizáni zatarasili tunel pri Strečne a Kralovanoch, 24. augusta tunel na trati Horná Štubňa – Handlová a 25. augusta Horná Štubňa – Kremnica. Týmto akciami narušili železničné spojenia Turca s ostatnými časťami Slovenska. 28. augusta par-

Oslavy SNP sa každoročne konajú v Banskej Bystrici.

Ilustr. foto: red

tizáni z jednotiek Kalinu a Jegorova obsadili Liptovský Mikuláš.

Predpoklady pre obranu súvislého povstaleckého územia v podmienkach obkľúčenia neboli priaznivé. Okrem odzbrojenia Východoslovenskej armády sa pre Povstanie nepriaznivo vyvinula i situácia na západnom Slovensku. Do Povstania sa nezapojila kľúčová posádka v Bratislave, posádka v Sereďi, Hlohovci, Trenčíne a Novom Meste n/Váhom. Veliteľ nitrianskej posádky, mjr. J. Šmigovský, dokonca vyhlásil vernosť ľudáckemu režimu. Zo západného Slovenska prešla na povstalecké územie len trnavská posádka a ako motorizovaná jednotka i letci z Piešťan. Do obrany Hornej Nitry sa aktívne zapojila i topolčianska posádka.

Povstaleckej obrane neskôr významne pomohla aj sovietska materiálna pomoc a presun 2. čs. paradesannej brigády v ZSSR a 1. čs. stíhacieho leteckého pluku v ZSSR na povstalecké Slovensko.

Prvá etapa povstaleckých bojov sa skončila veľkými územnými stratami povstalcov. Nepriateľ sa dostal k prístupným cestám do centra povstaleckého územia, ale ako cieľ – uvoľniť trať Žilina – Košice a zlikvidovať Povstanie – nedosiahol. Povstalecké jednotky odrážali jeho postup na všetkých smeroch a stabilizovali obranu. Tomu pomáhal aj veľmi dôležitý vonkajší činiteľ: 8. septembra 1944

sa začala Karpatsko-duklianska operácia. V rámci 1. ukrajinského frontu tu hrdinsky bojoval aj 1. čs. armádny zbor v ZSSR. Vplyv operácie na povstalecké boje sa prejavil v tom, že nacistické velenie muselo stiahnuť z východnej časti Slovenska a zo severovýchodného úseku povstaleckého frontu úderné jednotky, čím sa znížil nemecký tlak na povstaleckých frontoch. V druhej septembrovej dekáde sa povstalecká obrana upevnila, k tomu prispeli aj niektoré opatrenia na zlepšenie organizácie povstaleckej obrany, na koordináciu bojovej činnosti armádnych a partizánskych jednotiek a na zosúladenie činnosti partizánskych jednotiek. Vznikli taktické skupiny. Rada na obranu Slovenska a Hlavný štáb partizánskych oddielov na Slovensku.

SNP je významným medzníkom

SNP je významnou etapou a medzníkom aj pokiaľ ide o proces zrodu nových ozbrojených síl na území Slovenska. Antifašistické prostredie Povstania, mocensko-politické kroky proti nacizmu a ľudáckemu režimu na

na čele s plk. Asmolovom, ktorý sa stal náčelníkom Generálneho štábu partizánskych oddielov.

A partizánska prísaha spojená s prehliadkou partizánskych oddielov, ktoré odišli do priestorov bojov a miest sústredenia uskutočňovať nečakané útoky na nepriateľa, ničenie komunikácií, ako aj ochrana obyvateľov.

Hlavné oddiely, ktoré boli nasadené do obranných pozícií: 1. a 2. brigáda J. V. Stalina, 1. a 2. brigáda Jánošík, 1. a 2. brigáda Štefánik, oddiel francúzskych partizánov, brigáda Nálepku, brigáda Za slobodu Slovanov. Oddiely: Čapajev, Vtáčnik, Pavel, Smrť fašizmu, Vpred, Pomstiteľ a ďalšie. Významní velitelia: Veličko, Jegorov, Morskoj-Osipov, Bielik, Sečanský, Hagara, Voľanskij, Palov, Popov, Šukajev, Jagupov, Major, Volkov, Petrov, Kalina, Žingor, Martinov, Morozov, Lannurien, Kukorelli a ďalší.

Aký to paradox, keď bojnými bankobystrickými ulicami pochodovali tiež vojaci. Ich uniformy boli špinavé a zničené, z pohľadov bolo vidieť únavu a bolesť. Boli to bojovníci od Telgartu, Strečna, Jalnej..., ktorí padli do nacistických pazúrov a boli medzi nimi aj takí, ktorí v hlbokej beznádeji počúvali slová dr. Tisu, aby sa vrátili do svojich domovov, že sa im nič nestane. Nestalo sa im nič, len ich poslali dobytými vagónmi do nemeckých zajateckých a koncentračných táborov, alebo skončili v masových hrobkách.

SNP bolo kulminovaním domáceho ozbrojeného odboja a zároveň obranou vlastného územia proti okupácii cudzou mocnosťou.

Prejavilo sa v ňom skutočné zmýšľanie veľkej časti slovenského národa, ktorý sa vzoprel na obranu svojej krajiny za cenu nesmiernych obetí. Jeho vojenský význam spočíval v ovládaní dôležitého územia s významnými komunikačnými uzlami.

Ozbrojeným vystúpením sa povstalecké Slovensko prihlásilo k cieľom protihitlerovskej koalície a SNP sa stalo jedným z najvýznamnejších ozbrojených vystúpení európskej protifašistickej rezistencie. Bol to slovenský príspevok k porážke fašizmu a nemeckého nacizmu.

Hlboká úcta a uznanie patrí všetkým účastníkom Povstania, ktorí statočne bojovali za demokraciu a bránili suverenitu Slovenska proti nemeckým votrelcom. Naša vlasť, súčasná Slovenská republika, sa hlási k odkazu SNP. Tento odkaz je jedným z hlavných pilierov našej modernej štátnosti. Žiada sa, aby to bolo aj v zákone, ktorý by mala k 70. výročiu SNP prijať NR SR na základe požiadaviek delegátov nášho XV. zjazdu. Žiadame v týchto súvislostiach prijať opatrenia na obnovu obsahovej aj vecnej expozície Múzea SNP a renovácie významných pomníkov 2. svetovej vojny.

Pomaly odchádzajú z našich radov tí, čo si pamätajú utrpenie a hrôzy vojny. Odovzdajme štafetu uctievania si všetkých, ktorí neváhali položiť životy a zdravie za šťastnú budúcnosť mladších generácií, a tí nesmú zabúdať na ich hrdinské činy a novodobú pravdivú históriu svojich predkov.

SZPB bude dôstojne chrániť pamiatku bojovníkov za slobodu, a chrániť ich česť.

Česť ich pamiatke!

Pýtajte sa ministerky zdravotníctva Zuzany Zvolenskej

Vážení čitatelia, prinášame vám novú rubriku, v ktorej bude ministerka zdravotníctva Zuzana Zvolenská odpovedať na vaše otázky.

Tie môžete posilať na adresu bojovnik@szpb.sk.

■ Aké sú ciele elektronizácie zdravotníctva, aké prínosy bude mať pre pacientov?

Anna Kováčová, Košice

Vo svete informačných technológií má elektronizácia zdravotníctva dôležité miesto, funguje už v mnohých krajinách Európskej únie, intenzívne pracujeme na jej zavedení aj na Slovensku. Prínosy elektronizácie zdravotníctva (eHealth) možno stručne zhrnúť do troch oblastí: zdravotnej, ekonomickej a sociálnej. V zdravotnej nám ide najmä o to, aby bol pacient lepšie liečený, rýchlejšie vyliečený a aby následky chronických ochorení boli minimalizované. Základom takéhoto výsledku je prístup k aktuálnym a komplexným informáciám, na základe ktorých prijme ošetrojúci lekár kvalifikované rozhodnutia. Pokiaľ ide o ekonomickú oblasť, je veľa činností a úkonov, ktoré sa dajú v rezorte vykonávať efektívnejšie, čiže za menej peňazí môžeme poskytnúť občanom kvalitnejšiu zdravotnú starostlivosť. Práve eHealth dokáže odstrániť niektoré negatíva: napr. znížiť náklady vďaka kvalitnejším podkladom pre diagnostiku, znížiť počet, resp. odstrániť zbytočné duplicitné vyšetrenia pacientov, znížiť chyby pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti, obmedziť vedľajšie účinky pri užívaní väčšieho počtu liekov... V sociálnej oblasti sa zameriame na to, aby pacienti nestrácali dlhé hodiny v čakárňach ambulancií, aby lekári nepremrhali vzácny čas na administratívu, ale aby sa viac venovali pacientom. Možno sa už niektorí občania stretli s pojmom elektronická zdravotná knižka. Dnes

má každý pacient klasickú zdravotnú kartu (dokumentáciu), či celý balík kariet; u všeobecného lekára, stomatóloga, špecialistov... Elektronická zdravotná knižka (teda elektronický zdravotný záznam) bude modernejšia podoba spomínanej karty so všetkými potrebnými údajmi o pacientovi, o jeho zdraví, doterajšej liečbe, diagnostike, liekoch. Niektorí pacienti užívajú veľa liekov a ak chce lekár predpísať nový liek, je dôležité, aby dal pozor na liekové interakcie; práve v elektronickej zdravotnej knižke budú všetky informácie o liekoch, ktoré pacient užíva, čo umožní lekárovi realizovať jednoduchšie a pre pacienta kvalitnejšie predpisovanie liekov.

Nový systém prinesie výrazné finančné úspory a Slovensko sa vďaka nemu zaradi k európskym krajinám, ktoré ho už úspešne realizujú. Bezpečnosť údajov je stopercentne zaistená, dokonca elektronická karta zvyšuje bezpečnosť pacienta. Napríklad v prípade náhlejšej udalosti záchranár bude mať ihneď k dispozícii základné údaje o pacientovi, či nemá alergiu, či nie je epileptik alebo diabetik a podobne. Celkovo možno zhrnúť, že zámerom eHealth-u je poskytnúť správne informácie v správnom čase, v správnej forme, na správnom mieste, vo všetkých etapách poskytovania zdravotnej starostlivosti. Predstavuje jednu z najväčších zmien, ktoré v najbližšom čase čakajú naše zdravotníctvo a spustenie systému je naplánované na rok 2016.

Smäd nie je dobrým príznakom, ale výkričníkom

V ľudskom tele sa každý deň vyrobí okolo 2,5 litra tekutín, ktoré sa aj vylúčia močom, potením či dýchaním. Na udržanie rovnováhy treba preto podľa gastroenterológa Miloša Bubána tieto tekutiny dopĺňať. „Smäd nie je dobrým príznakom, pretože to znamená, že už ste dehydratovaný. Človek by mal piť priebežne počas celého dňa,“ skonštatoval s tým, že smäd je výkričník, že je už neskoro.

Upozornil, že počas vyššej fyzickej aktivity, napríklad pri športovaní, treba piť ešte viac. Príjem tekutín treba zvýšiť aj počas teplých dní, v opač-

krátkodobá pamäť. Fyzické príznaky, ktoré svedčia o miernej dehydratácii, sú sucho v ústach a na jazyku, suchá pokožka, zvýšená frekvencia tepu.

Príjem tekutín treba zvýšiť aj počas teplých dní, v opačnom prípade môže dôjsť k zníženiu tlaku krvi a ku kolapsu.

Ilustr. foto: TASR, O. Ondráš

nom prípade môže dôjsť k zníženiu tlaku krvi a ku kolapsu. Najrozpoznaiteľnejším príznakom dehydratácie je pocit smädu. Ten sa dostaví však až po tom, ako je dehydratované jedno percento telesnej hmotnosti a znižuje sa objem krvi v krvnom obehu.

Už mierna dehydratácia sa prejavuje ako smäd a slabosť, má negatívny vplyv na náladu, kognitívne a motorické funkcie. Pri strate jedného až troch percent telesnej hmotnosti v dôsledku dehydratácie pociťuje človek únavu, bolesť hlavy, bolesti v krku, znižuje sa pozornosť voči vonkajším vnemom a taktiež sa oslabuje aj

Ako poznamenal Bubán, s dodržiavaním pitného režimu mávajú problém najmä starší ľudia, ktorí nepociťujú smäd. Pomôcť môže podľa jeho slov optické pitie – ráno sa nachystajú fľaše, ktoré majú byť do večera prázdne. Odporúča tiež do jedálneho zariadenia viacrát za deň ovocie.

Dospelý človek by mal počas dňa vypíť najmenej tri litre nápojov. Nevhodné sú však nápoje s obsahom cukru, kofeínu, chinínu či alkoholu. Nápoje by sa mali prijímať pravidelne v menších dávkach, vhodnejšie sú vlažné nápoje.

red TASR

Konanie v kauze László Csatóry vzhľadom na jeho úmrtie zastavia

Madár László Csatóry, ktorému sú pripisované vojnové zločiny počas druhej svetovej vojny a ktorý zomrel v Budapešti, si mal podľa rozsudku slovenského súdu odpykať trest doživotného väzenia. O jeho zaradení do ústavu na výkon odňatia slobody mal 26. septembra rozhodnúť Krajský súd v Košiciach. Vzhľadom na jeho úmrtie bude konanie podľa hovorkyne krajského súdu Marcely Gálovej zastavené.

„Krajský súd v Košiciach si vyžiada úmrtný list neobehého Ladislava Csatóryho a potom rozhodne o zastavení konania,“ uviedla Gálová.

O úmrtí 98-ročného Csatóryho informoval 12. augusta maďarský denník Bors, ktorému túto správu potvrdil Csatóryho obhajca Gábor Horváth. Podľa informácií Borsu zomrel Csatóry 10. augusta v nemocnici hlavného mesta, kde podľahol zápalu pľúc. Pre denník nemenované zdroje uviedli, že starého muža niekoľkokrát spoznali okoloidúci na rôznych miestach Budapešti a adresovali mu poznámky týkajúce sa jeho minulosti. Táto skutočnosť spolu s 1,5 roka trvajúcim trestným stíhaním prispeli k tomu, že jeho stav sa v uplynulých mesiacoch výrazne zhoršil.

Voči Csatórymu prebiehal súdny proces aj v Maďarsku.

Budapeštianska vyšetrovacia prokuratúra predložila v polovici júna obžalobu z vojnových zločinov a na jeseň mohol byť vynesený rozsudok.

Denník s odvolaním sa na ďalšie zdroje uviedol, že v Kanade pripravili oficiálne vyhlásenie, podľa ktorého Csatóry, ktorý dlhé roky žil v zámorí, bol nevinný. V rámci procesov stále zdôrazňoval svoju nevinu a tvrdil, že pre Nemcov pracoval iba ako tlmočník.

Československý súd v Košiciach 8. júna 1948 uložil Csatórymu v jeho neprítomnosti trest smrti. Senát Krajského súdu v Košiciach 31. januára 2013 zmenil tento trest na doživotné väzenie.

Csatóry podľa Centra Simona Wiesenthala zohral kľúčovú úlohu pri deportácii 300 ľudí z Košíc na Ukrajinu, kde mnohých z nich v lete 1941 v meste Kamenec Podolský

povraždili. Čelil aj obvineniu z pomáhania pri organizovaní deportácií približne 15 700 židov do vyhladzovacieho tábora v Osvienčime v roku 1944. Csatóry bol v tom čase ako vysoký policajný funkcionár a úradník maďarskej okupačnej správy v Košiciach veliteľom zberného tábora. Po vojne ušiel do Kanady, ktorá ho zbavila kanadského občianstva až v roku 1997. O tom, že hľadaný vojnový zločinec býva v Budapešti, informoval vlni v lete britský denník Sun.

Red TASR

Chata PARTIZÁN

Ponúkame príjemné ubytovanie v krásnom prostredí v Jánskej doline v malebnej dedinke Liptovský Ján, ktorá ponúka množstvo aktivít na voľný čas a dovolenku. Termálne pramene, termálne kúpalisko, možnosť turistiky, návšteva Stanišovskej jaskyne sú v blízkosti chaty.

Chata má kapacitu 16 lôžok a 3 prístelky, kompletne sociálne vybavenie (3 wc, 3 sprchy), kuchynka s možnosťou vlastného varenia, terasa, 2 spoločenské miestnosti a vlastné parkovisko. Posedenie pri ohnisku je hosťom k dispozícii.

Cena pre členov SZPB a ich rodinných príslušníkov 9 € osoba/noc.

Kontakt:

+421 911 492 772 ■ chata-partizan@chata-partizan.eu ■ www.chata-partizan.eu

Druhá svetová vojna v spomienkach Slovencev

Spomienkové oslavy v Petrovciach

V dňoch 10.–11. augusta obec Petrovce v súčinnosti s MO SZPB, Oblastným výborom SZPB Vranov nad Topľou a Prešov organizovali 41. ročník stretnutia pod Lysou v Slánskych vrchoch na počesť 69. výročia SNP.

Súčasťou programu bolo posedenie pri partizánskej vatre, premietanie filmov, beh vďaka Petrovce – Dukla – Petrovce, 7. ročník turistického pochodu „Po stopách partizánov“ na trase Zlatá Baňa – Sedlo Červená mláka – Lúka za Oblíkom – Pod Hrbom – Lesný náučný chodník Herlica – Lúka pod Lysou – Pavlovce, (18 km), zoskok parašutistov, jazda na koňoch, kynologické ukážky, ukážky hasičskej techniky a veľmi pestrý a bohatý kultúrny program zakončený vyhlásením cien bohatej tomboly.

Účastníci stretnutia sa mohli zoznámiť s LNCH Herlica (podľa miestneho názvu jedného z kopcov v Slánskych vrchoch), ktorý približuje prírodné zaujímavosti a históriu protifašistického odboja v regióne počas 2. svetovej vojny a SNP. Na 3400 m dlhom chodníku si

prezreli 15 informačných tabulí, partizánsky bunker, zemľanku, pozorovateľňu, ale aj niekoľko ohnísk a lavičiek.

Stretnutie bolo zo strany organizátorov na čele so starostom obce Michalom Petrom precízne pripravené a zabezpečené po všetkých stránkach, čo prilákalo do krásneho prostredia Slánskych vrchoch pod Lysou veľké množstvo nielen miestnych obyvateľov, ale i obyvateľov okolitých obcí Vranovského a Prešovského okresu. Takýmto spôsobom si účastníci stretnutia pripomenuli udalosti z augusta 1944 a vzdali hold účastníkom protifašistického odboja, do ktorého sa aktívne zapojili i občania obce Petrovce a okolitých obcí blízko Hanušoviec nad Topľou vo Vranovskom okrese

Ján KRAJKOVIČ, Ľubomír VAJČOVEC
(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Účastníci 7. ročníka pochodu Po stopách partizánov pred vstupnou bránou LNCH.

Slávnosť v Šambrone

Dedinka Šambron sa nachádza pod druhou najvyššou horou Levočského pohoria Siminy v okrese Stará Ľubovňa. Patrí medzi 101 obcí, ktoré boli počas druhej svetovej vojny na Slovensku vypálené.

Jej osud bol veľmi dramatický. Pri prechode frontu okrem jedného domu celá ľahla popolom. Oslobodenie obce sovietskou armádou pripomínala tabuľa umiestnená na budove, ktorá prešla v súčasnosti do súkromných rúk. Tabuľa bola na málo frekventovanom mieste, málokto si ju všimol.

Predseda ZO SZPB v Šambrone Peter Gomoľa často apeloval na starostu obce a poslancov, aby pre umiestnenie tabule postavili malý pomník na vhodnejšom dôstojnom mieste. Táto snaha našla veľmi rýchlo odzvu v obecnom zastupiteľstve. Výsledkom bolo postavenie pomníka, na ktorý sa nainštalovala spomienková tabuľa. Pomníček je postavený v centre dediny vedľa autobusovej zástavky. Toto miesto je asi najnavštevovanejšie v celej dedine.

Pomník slávnostne odhalili 27. júla. Na príprave pietneho aktu sa podieľali všetci – starosta obce Šambron Štefan Petrus, predseda ZO SZPB v Šambrone Peter Gomoľa s členmi základnej organizácie SZPB a následne aj celé

predsedníctvo Oblastného výboru SZPB v Starej Ľubovni. Celý priestor pred novým pamätníkom ozvučili. Po hymne vystúpil starosta obce s krátkym príhovorom. Slová vďaka vyslovil všetkým realizátorom skvelej myšlienky, ktorá sa pretavila do nádherného výsledku.

Potom vystúpil predseda ObV SZPB v Starej Ľubovni plk.v.v. Václav Homišan. Venoval sa aj pripomenutiu dejinných faktov vypálenia obce. Po odhalení pomníka starostom obce a predsedom ústrednej rady Zväzu Ukrajincov a Rusínov na Slovensku Petrom Sokolom boli položené kvetinové dary k pomníku.

Na tejto obecnej slávnosti vystúpili s mierovým pozdravom vo forme úvodnej básne a nádherných piesní predstavitelia najmladšej generácie z folklórnej skupiny SKALKA.

Záverečné slovo mal starosta obce Šambron, poďakoval za účasť a všetkých pozval na guláš do sály obecného úradu.

Ľúdia HRICÍKOVÁ
podpredsedníčka ObV SZPB Stará Ľubovňa
(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Účastníci pochodu na Veľký bok.

Foto: M. Latínáková

Rekordná účasť na Veľkom

Klub slovenských turistov Helpa usporiadal v prvú augustovú sobotu už 38. ročník Výstupu na Veľký bok v Nízkych Tatrách, ktorého sa zúčastnilo rekordných 126 turistov zo všetkých kútov Slovenska. Väčšia skupina 35 turistov sa prezentovala pod spoločnou vlajkou KST Vibrama Malachov pri Banskej Bystrici.

Mohutný Veľký bok doslova a do písmena. Ide o severný výbežok z hlavného hrebeňa kráľovohoľskej časti Nízkych Tatier, cca 6 km bokom v smere na Čierny Váh. Turistov láka najmä kvôli výhľadom na Nízke a Vysoké Tatry. Majú ich ako na dlani.

Akciu tradične svojou účasťou podporili aj členky a členovia 82-člennej

ZO SZPB z Helpy, štvrtej najväčšej organizácie na Horehroní. Pohnútkou je, že na horskej chate v sedle pod Veľkým bokom bol po potlačení SNP sklad potravín a liekov a ostatného materiálu. Pôsobila tu aj časť anglo-americkej misie a časť 2. a 3. oddielu partizánskej skupiny E. Bielika Jánošík. Na Vianoce 26. 12. 1944

jednotky Edelweiss chatu prepadli a podpálili. Hovorí o tom text na pamätnej tabuli, ktorá je umiestnená na obnovennej, dnes už len menšej polovnickej chate. Pamätnú tabuľu venoval 6. mája 2005 Klub slovenských turistov Helpa.

Slávnostné otvorenie 38. ročníka sa uskutočnilo na námestí v Helpe. Všetkých účastníkov privítal a s priebehom výstupu zoznámil predseda turistov v Helpe Jozef Filo. Následne sa zdatnejší vydali priamo z námestia (698 m.n.m.) na trasu „A“ – Čer-

nského zväzu protifašistických bojovníkov

Foto: jk lh

Beseda s turistami počas osláv v Petrovciach.

Foto: jk lh

Tesne pred odhalením pamätníka v Šambrone.

Foto: lh

Výstup na Veľký bok dal niektorým poriadne zabrat'.

Foto: M. Latínková

om boku

tež, Kolesárová, Oravcová, Zadná hoľa, sedlo pod Veľkým bokom, Veľký bok. Merala 23 km s prevýšením 1029 m. Menej zdatných viezol autobus na štart trasy „B“ v sedle Priehyba (1191 m.n.m.). Od kóty Kolesárová (1508 m.n.m.) bola trasa spoločná pre obe skupiny. Dĺžka trasy „B“ bola 17,5 km s prevýšením 537 m. Obe skupiny ešte povzbudila „horehronskými melódiami“ Mužská spevácka skupina z Heľpy.

Už na štarte odprevádzalo turistov pekné slnečné počasie. Okolo polud-

nia postupne 108 účastníkov dosiahlo svoj cieľ a na širokom temene Veľkého boku (1727 m.n.m) sa zapísalo do výstupovej knihy. Odmenou im bol aj účastnícky diplom. Už tradične sa najstarším účastníkom stal dnes už 86-ročný A. Cimerman z B. Bystrice a najmladším 22-mesačný A. Zemko z B. Bystrice, ktorého mama pochádza z Heľpy. Ocko ho jednoducho vynesol v sedačke na chrbte, kde si cestou aj pospinkal.

Nasledoval nemenej náročný 5 km zostup do doliny Hlôžková (1030 m.n.m.), ktorá patrí už do povodia Čierneho Váhu. Neďaleko osady Ráztko nás ešte turisti z Heľpy upozornili na

malý pamätník, ukrytý v burine na brehu potôčka. Nesie odkaz, že „Tu leží neznámy vojak“. V časoch minulého režimu ho postavili „ako zväzáci z Heľpy“, keď do týchto miest chodili na lesné brigády. Pomník zub času zatiaľ nezničil, ale porast a burina postupne úplne zmariť, aby okoloidúci turisti mohli pri ňom vyjadriť svoju pletu.

K osade Ráztko prišli autobusy, aby účastníkov odviezli späť do Heľpy. Pred ich odchodom bola ešte vylosovaná tombola a organizátori vyhlásili, že budúci 39. ročník sa plánuje na sobotu 2. augusta 2014.

Milan KOVÁČIK, podpredseda ObV SZPB Horehronie

Po stopách slovenských kráľovských miest

Dojímavou piesňou *Hallelujah*, ktorú zaspievala mladá speváčka z centra voľného času *Mária Lakatošová*, začalo sa slávnostné vyhodnotenie celoročnej historickej súťaže pod názvom *Poznávame našu minulosť*.

Vyhodnotenie okresného kola tejto celoslovenskej súťaže sa uskutočnilo 12. júna v priestoroch mestskej radnice v Bardejove. Okresné kolo celoslovenskej súťaže bolo v tomto školskom roku zamerané na poznávanie histórie a súčasnosti spomínaných kráľovských miest, združených v Deklarácii konzorcium týchto miest, podpísanej v júli 2001 a slávnostne potvrdennej v novembri, v tom istom roku. Ústredným krédom súťaže bola myšlienka Rafaela Sabatini, ktorá v každej dobe znie veľmi aktuálne: „Kde niet poznania minulosti, nemôže byť vízia budúcnosti.“ Do súťaže, ktorú vyhlásilo Centrum voľného času v Bardejove v spolupráci so Šarišským múzeom, Poľsko-slovenským domom a Oblastným výborom SZPB, sa zapojilo 51 autorov so svojimi 37 prácami z 9 ZŠ, SŠ a gymnázií. Celoslovenská súťaž *Poznávame našu minulosť* každoročne prebieha pod záštitou prezidenta SR Ivana Gašparoviča.

Súťažné práce hodnotila odborná komisia. Z 37 prác vybrala 13 najúspešnejších. V 1. kategórii žiakov 5.–6. ročníka ZŠ boli odmenené 3 práce, v 2. kategórii žiakov 7.–9. ročníka ZŠ 5 súťažných prác a v 3. kategórii žiakov SŠ a gymnázií 1 práca. Tieto súťažné práce boli vyhodnotené v zlatom, striebornom a bronzovom pásme. Okrem toho boli odovzdané aj štyri hlavné ceny, ktoré každý rok udeľujú prednosta ObÚ, riaditeľ Šarišského múzea, predseda Oblastného výboru SZPB a riaditeľ PSD. Zároveň bola udelená jedna mimoriadna cena, ktorú udelil riaditeľ Štatistického úradu v Prešove.

Pod úspešnosť súťažných prác sa podpísali všetci autori, všetci súťažiaci, zapojení do tejto náročnej prestížnej, celoslovenskej historickej súťaže. Uznávanie organizátorov súťaže patrí všetkým, ktorí mladým historikom pomáhali a usmerňovali ich v práci pri hľadaní a spracúvaní súťažných otázok.

Súčasťou slávnostného vyhodnotenia prác celoročnej súťaže *Poznávame našu minulosť* bolo aj ocenenie autorov úspešných prác. V 1. kategórii (žiaci 5.–6. roč. ZŠ) v zlatom pásme bola ocenená

Petra Palubová (ZŠ Komenského, BJ), v striebornom pásme Martin Bašista (ZŠ Raslavice) a v bronzovom pásme Barbora Tančinová a Mária Greifová (ZŠ B. Krpelca, BJ).

V 2. súťažnej kategórii (7.–9. roč. ZŠ) boli v zlatom pásme odmenené Silvia Kostárová a Adriána Tulenková (ZŠ Komenského, BJ), ale i Ján Kučeravý (ZŠ s MŠ Pod Papierňou, BJ). V striebornom pásme bola odmenená Silvia Harajdová (ZŠ s MŠ Pod Vinbargom, BJ) a v bronzovom pásme Bianka Knutová (ZŠ Raslavice), Soňa Ronďošová a Lívia Puzderová (ZŠ B. Krpelca, BJ). V 3. kategórii (1.–2. roč. SŠ a gym.) bola odmenená v striebornom pásme len jedna súťažiaca, Lenka Semanková (Gym. L. Stckela, BJ).

Autori víťazných prác v zlatom, striebornom a bronzovom pásme boli odmenení vecnými cenami, ktoré venovala Eva Hudáková, poslankyňa a členka rady MsZ v Bardejove, a diplomami, ktoré odovzdal hlavný organizátor súťaže – centrum voľného času.

Okrem týchto ocenení bolo udelených ešte 5 hlavných cien, ktoré venovali spoluorganizátori a gestori súťaže. Cenu riaditeľa Šarišského múzea získala Katarína Palubová (Gym. L. Stckela, BJ), Cenu prednostu Obvodného úradu dostali Simona Pekárová a Beáta Ondisová (Súkromná SOŠ, BJ), Cenu predsedu Oblastného výboru SZPB získal Peter Trudič (ZŠ B. Krpelca, BJ). Cenu riaditeľa PSD prevzal Michal Čopák (ZŠ s MŠ Pod Vinbargom, BJ) a piatu, mimoriadnu Cenu riaditeľa Štatistického úradu v Prešove, dostali sestry Katarína a Kristína Harčarufkove (ZŠ s MŠ Hertník).

Všetky ocenené práce budú vystavené počas letných prázdnin v priestoroch Poľsko-slovenského domu v Bardejove, kde ich môžu zhladnúť všetci záujemcovia i návštevníci nášho mesta. Súťažné práce, ktoré spracovali mladí historici v našom okrese, potvrdzujú pravdivosť myšlienky o tom, že: „Históriu si treba vážiť, históriu treba sprítomňovať, lebo kto si históriu necení, neváži si ani prítomnosť.“

Anna PETRICOVÁ

Hľadáme cesty práce s mládežou

V Bojovníku č. 12, ale aj v ďalších, zaujal ma článok Práca s mládežou. Tento problém sa snaží SZPB riešiť od samého vzniku, lebo je to jedno zo základných poslání jeho činnosti. Vždy to bolo s väčšími i menšími úspechmi.

Aj terajšie vedenie ÚR SZPB a ostatní funkcionári hľadajú čo najúčinnéjšie cesty a snažia sa ich realizovať. Jedna z nich je aj zmluva o spolupráci Ministerstva školstva SR a SZPB. Je to naozaj naliehavá úloha, o to naliehavejšia, že sa každým rokom zhoršujú podmienky. Na vine je podstatný úbytok priamych účastníkov odboja, ktorí chodili na besedy s mládežou. Ale aj svetová hospodárska kríza a znižovanie národného a historického vedomia. Hovoril o tom na odbornom seminári profesor Vojtech Korim v r. 2005 a tiež profesor Július Alberty, ktorý uviedol, že historické vedomie Slovákov zaostáva v porovnaní s tým, ako ho majú národy, ktoré boli súputníkmi v dejinách. A uvádza niekoľko dôvodov.

Nešťastie je v tom, že nízka úroveň národného a historického vedomia sa premieta do každodenného života občanov. Výsledkom je potom ľahostajnosť, ne-

dôslednosť, nezáujem a neochota pri podpore vydávania literatúry s tematikou SNP a oslobodenia Slovenska, ktorá je prepotrebná pre výučbu dejepisu. Môžem to potvrdiť na základe dlhodobej publicistickej činnosti.

Zatiaľ čo sa podmienky práce s mládežou zhoršujú, už v roku 1998 na medzinárodnej konferencii s tematikou oživenie neofašizmu v Európe potvrdili, že neofašizmus má už podobu reálnej hrozby. A od tej doby sa situácia nezlepšila. Dôkazom toho sú nápisy a kresby – fašistické symboly na múroch v mnohých mestách Slovenska, ba i na samotnom Pamätníku SNP v Banskej Bystrici.

Ale vrátim sa k záveru článku, kde autor píše, že bude žiaduce, aby sa skúsenosti s prácou s učiteľmi a mládežou zverejňovali v našom Bojovníku a Ročenke odbojárov. Vďaka sa chcem poďakovať so skúsenosťami, ktoré som získal so svojím kolektívom pri plnení podmienok v Medzinárod-

nom mládežníckom hnutí vlastneckých a internacionálnych činov Pamäť a následne o ďalšom, Po stopách pamäti, kde sme získali prvé miesto v súťaži, v ktorej bolo zapojených vyše 5000 kolektívov z celej ČSSR.

Oslovil som riaditeľa ZŠ na Triede K. Gottwalda Mateja Kána, že náš kolektív chce mať patronátnu činnosť nad niektorou triedou. Ochotne súhlasil. Pri besede so žiakmi porozprával som životopis šestnásťročnej ukrajinskej partizánky Kamilly Šagy, ktorá bojovala za našu slobodu a padla v balockých horách. Je pochovaná na vojnovom cintoríne v lokalite Skalica.

– Chcete, aby váš pioniersky oddiel niesol jej meno? – pýtala sa. Slávnostne prevzatie názvu sa konalo nad hrobom Kamilly za prítomnosti televíznej kamery. Následné vyznamenanie In memoriam Za vernosť 1938-45 od FÚV ČSZPB pre Kamilkú Šagu prevzal pioniersky oddiel na slávnostnom zhromaždení žiakov celej školy. Spolu s oddielom sme navštívili hrob K. Šagy na výročie jej narodenia a súčasne

aj partizánsky cintorín na Tlstom javore. Absolvovali sme turistický pochod k bunkru Mor ho, kde sa tlačil partizánsky časopis s rovnakým menom. Pri pochode sa uskutočnila beseda s priamymi účastníkmi Jánom Chladným a Benjaminom Strmeňom. Veľký zážitok mali aj z pochodu po náučnom chodníku Donovaly – Kalište do partizánskej obce Baláže. A tiež z návštevy chaty A. N. Asmolova v Lomnistej doline.

Úspešné bolo podujatie zorganizovania prevzatia čestného

názvu PO kpt. S. M. Petrovského nad jeho hrobom na evanjelickej cintoríne v Banskej Bystrici. PO bol zo ZŠ na Bakošovej ulici v B. Bystrici a zároveň PO zo ZŠ zo Švermova, kde bol S. M. Petrovskij smrteľne ranený.

Na Slovensku je veľa pamätníkov a pomníkov, pamätných objektov a miest. Treba ich navštevovať, lebo aj to je cesta k zvyšovaniu národného a historického povedomia a hrdosti na svoju históriu.

pplk. Gustáv POVAŽAN
člen ZO SZPB pri Múzeu SNP

PO K. Šagy pri besede s priamymi účastníkmi partizánskej brigády Pomstiteľ na pochode k bunkru Mor ho. Foto: arch. gp

Úcta padlým hrdinom v bojoch za slobodu

Nielen nám dospelým, ale najmä mládeži je dôležité si zaspomínať na to, čo pripravilo o život toľko ľudí počas vojen, ktoré veríme, že už viac sa nesmú zopakovať. Zaspomínať na SNP, v ktorom sa náš národ hrdinsky ukázal, bojoval za práva ľudí, bojoval proti tým, čo chceli slovanský národ zlikvidovať a vládnuť na celom svete ako nadradený národ.

Hitlerovou politikou bolo po likvidácii židov ukrutným spôsobom likvidovať slovanský národ. V koncentračných táborech vynasli spôsob, ako slovanské ženy nebudú schopné plodiť deti. Proti takémuto vyčineniu nacistov obetavý slovenský národ povstal a obetoval aj to najcennejšie – život. Treba poznať históriu bojov za slobodu, práva a spravodlivosť. Pripomínať a spomínať mládeži, aká hrôza je vojna, aká bolesť, ako ťažko vznikala sloboda. Nedokážeme slovom ani písmom zachytiť utrpenie partizánov v horách, vo väzeniach, v kon-

centrákoch. Vzdávajme večnú úctu partizánom, padlým hrdinom v bojoch za slobodu. Zastaňme na miestach skropených krvou po bojoch. Zaslúžia si hlbokú úctu a vďaka.

Jazyzy na duši po vojne zostali. Sú hlboké, najmä u blízkych, ktorým bol život otcov, matky, bratov a sestier ukrutným spôsobom vzatý. Organizujme vzdelávanie, cestovanie po miestach, kde sa cez vojnu odohrávali boje. Poznávajme históriu našich predkov, ktorým počas bezcenných vojen bol život vzatý. Vzdajme úctu padlým mladým chlapcom, otcov, ktorí museli narukovať na voj-

nu pre nezmyselnosť pánov, ktorí túžili byť neprávom nadradení nad iným národom. Je našou morálnou povinnosťou prichádzať k hrobom, v ktorých sú pochovaní tí, ktorí položili svoje životy. Ich tragédia a osud sa premenil na hrobové kamene, na pamätné tabule s menami. Postarajme sa o ich hroby. Pre blízkych sú spomienky plné hrôzy, pre niekoho predmet. Mali by sa dôkladnejšie nad týmito udalosťami zamyslieť najmä poslanci parlamentu. Bol navrhnutý zákon o odškodnení vojnových sirôt a niektorých účastníkov národného boja za oslobodenie v r. 1939–1945. Ide už len o malú skupinu ľudí. Siroty sú už dnes dôchodcami vyššieho veku. Malo ísť o odškodné vo výške 2550 € pri strate jedného z rodičov, v prípade straty oboch rodičov 4000 €. Suma

sa mala rozdeliť rovnakou mierou medzi všetky žijúce sirotky. Tento zákon sa doteraz nedostal na hlasovanie v parlamente. Mali by sa vypočúvať príbehy vojnových sirôt. O ich živote v povojnovej dobe, o živote bez otca, rodičov. Nielenže sa ich smútok tiahol po celý život, ich zabezpečenie života bez jedného alebo oboch rodičov nebolo ľahké a dostačujúce. Ich bolesť v srdciach mnohokrát z hrôzy spôsobu straty rodičov sa nedá vypovedať, ba ani spomínať. Čo sa všetko prežilo – je tých pár eur maličkosť. Tieto sirotky, čo im rodičia padli v Povstaní, nedostali nikdy žiadnu finančnú satisfakciu.

Podnet k napísaniu takto znejúceho článku som dostala po zasadnutí členskej schôdže SZPB. Chcem pripomenúť, že my, členovia, máme byť jedna súdržná rodina. Nezabúdajme, aby nezabudli na SNP tí, čo sa už narodili do krajiny mieru.

Viola ORŠULOVÁ

Spomienka s básnikom

Primomínáme si 69. výročie udalosti, ktorá sa stala medzníkom v histórii slovenského národa. Slovenské národné povstanie. Ním slovenský národ prispel k svojej

slobode v boji proti fašizmu zásadným, čestným dielom. Celému svetu dal na vedomie, že svojou túžbou a činom nie je národom malým. „Sami sebe sme boli dlžní

týmto aktom“, hovoril L. Novomeský o Povstaní, „dalo svetu na vedomie našu novú históriu. Nám zas dalo nové historické povedomie... Slovenský národný záujem... Slovenský národný záujem – podtrhuje povstanie v našom historickom vedomí – ...“

Slovenské národné povstanie ukázalo riešenie boja za pokrok, demokraciu, rozširovanie novej cesty životu. V tom tkvie i nové poznávanie odkazov a hodnôt tohto fenoména našich dejín.

Rovnako ako po iné roky spomínáme na tých, ktorých srdcia doľkli na poliach bojov, na otcov, matky, dcéry či synov, na mladých ľudí, ktorí pri poslednom výdychu si zotrelí z líca možno ešte teplú mamínu slzu... Myslíme i na to, že smrti sa určite báli, ale umierali statočne. Vďaka im za tie veľké obete. Česť ich pamiatke. Našu vďaka vyslovujeme i všetkým žijúcim

účastníkom v Slovenskom národnom povstaní. Plnili poslanie na rôznych postoch tohto frontu. Ich túžba zvíťaziť a zapálenie nádej odovzdať novému životu sa splnila. Všetkým vám patrí naša úcta.

Pri spomienkach na toto významné obdobie našich dejín si obvyčajne želáme, aby nám čas, ktorý tak rýchlo plynie, nadelil do spomienok i do slov nehu. Nehu, ktorá pretepluje nielen srdcia, ale i vzájomnú úctu človeka k človeku na celom svete.

Pri slávnostnom spomínaní na významné deje stalo sa súčasťou siahnuť po veršoch básnikov. Spomienky v nich uložené dokážu i po mnohých rokoch sprítomniť obraz túžby, lásky, hrdosti aj bolesti. Možno i preto, že keď báseň písali, tiež prosili čas, aby im do pera navial veľa nehy.

Zaspomínajme aspoň s jedným z mnohých...

ANDREJ PLÁVKA

Spomienka na Bystricu

Nože príd, kým ešte žijú pamätníci, svedkovia očíť, lebo ich orlí zrak už vädne a vlieva sa do písmen histórie, do tabúl pamätných na vyhniach, kde kovala sa vôľa podľa slov básnika

... a čo tam i dušu dáš v tom boji divokom ...

Stožiar na Laskomeri sa znovu básňou chveje, šíreniu vesmíru znova ju recituje a bude ju rok čo rok jak dedo pravňukovi, ako raz dozrel národ v jeden deň augustový.

Olga JURÍKOVÁ

Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

- **Bratislava 3:** Mária Halašová 86 rokov.
- **Bratislava 12:** Helena Hrinkaničová 75 rokov.
- **Bratislava 15:** Anna Gajdošová 90, Mária Kožehubová 89 a Mata Hudecová 75 rokov.
- **Bratislava 18:** Ing. Jarmila Šlauková 82 rokov.
- **Bratislava 24:** Ing. Ján Haliena, CSc. 91 rokov.
- **Bratislava 26:** Ľudmila Robotná 89 rokov.
- **Bratislava 44:** Ing. Ivan Albini 88 a Irena Salenková 84 rokov.
- **Badín:** Mária Gašparová 70 rokov.
- **Blatnica:** Ján Lako 83 rokov.
- **Breznica:** Dušan Kochan 50 rokov.
- **Brezo 1:** Karol Oborčok 60 rokov.
- **Banská Bystrica – Radvaň:** Eva Pavlíková 90 rokov.
- **Banská Bystrica – Tr. SNP:** Juraj Dobrota 75 rokov.
- **Banská Bystrica – Tr. SNP/A:** Vladimír Strmeň 85 a Mária Halinárová 75 rokov.
- **Banská Bystrica – Fončorda:** Elena Rakytová 91 a Ondrej Kováč 65 rokov.
- **Banská Bystrica – Stred:** Vladimír Mocný 55 rokov.
- **Báhoň:** Oľga Feketová 80, Anna Bušová 70 a Mária Michalčová 60 rokov.
- **Čierny Balog:** Mária Cabanová 91, Ján Medveď 90, Amália Žažká 87 a Anónia Kováčiková 84 rokov.
- **Čierny Potok:** Ing. Veronika Rízová 25 rokov.
- **Čaňa:** Ladislav Mura 70 rokov.
- **Dolné Vestenice:** Ida Šoková 83 rokov.
- **Dunajská Streda:** Jolana Rajcárová 88 rokov.
- **KVH Dargov:** Anna Lešová 30 rokov.
- **Harmanec:** Anna Minder 60 a Miroslava Mojšová 55 rokov.
- **Hrachovo:** Ján Herko 65, Oľga Trnavská 55 a Monika Budovcová 35 rokov.
- **Humenné 1:** Ján Miďas 92 rokov.
- **Hnúšť:** Elena Brndiarová 70 rokov.
- **Liptovská Teplička:** Mária Gajdošová 84
- **Lipany:** Helena Sabolíková 93

- a Anna Dzürová – Trnovská 84 rokov.
- **Lipovec:** Renáta Plavecká 65 a Danica Dedíková 60 rokov.
- **Levice:** Zuzana Mészarošová 80 rokov.
- **Lučenec 2:** Alžbeta Sacherová 84 a Vladimír Malatínek 60 rokov.
- **Levoča:** Mária Vilčeková 89 a Mária Harnišová 88 rokov.
- **Ladomirová:** Eliáš Želizňák 95 a Miron Omaska 60 rokov.
- **Makovce:** Vasil Štefanco 45 rokov.
- **Medvedie:** Peter Humeník 80 rokov.
- **Mirolpa:** Michal Varcholík 65 rokov.
- **Martin – Juh:** Štefan Prevedár 87 rokov.
- **Martin – Sever:** Ing. Ivan Roll 91, Oľga Šlepcová 85 a Viera Marušková 83 rokov.
- **Myjava:** Pavel Hodúl 87 rokov.
- **Michalany:** Eva Poláková 60 rokov.
- **Novosad:** Magdaléna Balogová a Myron Rabatín 65 rokov.
- **Necpaly:** Marta Vošková 75 rokov.
- **Nové Mesto n/Váhom:** Margita Chajmová a Oľga Kvasnicová 88, Emília Rojková, Anna Tomešová a Viliam Ragala 84, Anna Šutorová a Štefan Polák 81 rokov.
- **Nitra – Horné mesto:** Angela Reháková a Vilma Važanová 83, Tatiana Moravčíková a Tatiana Čechová 70 rokov.
- **Pezinok:** Elena Demovičová 91 a Marta Sláviková 81 rokov.
- **Prašník:** Anna Palanská 90 rokov.
- **Poltár:** Anna Aibnerová 87 rokov.
- **Pohorelá:** Anna Glejchrová 89, Anna Borloková 70, Mgr. Mária Šulejová 65 a Mária Bútorová 60 rokov.
- **Partizánska Ľupča:** Jozefína Petercová 93, Pavol Bencúr 88, Ladislav Bencúr 65 a Pavol Matula 50 rokov.
- **Rimavská Sobota 1:** Ján Antal 94 rokov.
- **Rimavská Sobota 2:** Lenka Kajánková 82 rokov.
- **Ružomberok:** Vladimír Kašuba 81 rokov.
- **Revúca:** Anna Darmová 89 rokov.

- **Rožňava:** Ján Štefan 95, Katarína Šimonová 89, Mária Dovalová 87, Margita Némethová 86, Anna Breznenová 85, Mária Némethová 81, Matilda Kráľová 75, Anna Jungová 70, Mária Žolnová a Stanislav Lisák 60 rokov.
- **Skýcov:** Paulína Zrastáková 90 rokov.
- **Selce:** Anna Zaušková 92 rokov.
- **Stupava:** Ida Petrušová 75 rokov.
- **Staré Hory:** Božena Rýsová 85 rokov.
- **Snina – mesto:** Mária Kornuciková 89, Mária Karaščáková 87, Mária Kurtáková 84 a Mária Holotová 83 rokov.
- **Svidník:** Michal Hudák 85, Mária Lapčaková 75, Mária Maguláková a František Marko 65 a Ladislav Suchytra 55 rokov.
- **Sereď:** Viktor Šušlík 90 a Juraj Škapa 82 rokov.
- **Sučany:** Ján Špirko 87 rokov.
- **Senica:** Anastázia Vlková 93, Štefan Uhlár a Ján Gárik 90, Mária Makovníková 83, Ľudovít Paus 82 a Anna Bartošová 75 rokov.
- **Trstín:** Štefan Machala 90 rokov.
- **Trenčín 1:** Vincent Chvalný 94, Mária Dzamková, Jozefína Strápeková, Ružena Kováčová a Anton Kotleba 90, Marta Trebatická 88, Štefan Balaj 82 a Bohuslav Hloupý 70 rokov.
- **Trnava 1:** Vladimír Kormúth a Jaroslav Snopek 89, Mária Púchla 84 a Anna Havavková 75 rokov.
- **Trebišov 3:** Albína Jedináková 92 a Štefan Fulajter 70 rokov.
- **Turčianske Teplice:** Oľga Kráľová 80 rokov.
- **Veľaty:** Mária Tkáčová 84 rokov.
- **Veľké Kapušany:** Natália Ihnátová 65 rokov.
- **Vysoká n/Kysucou:** Mária Kubalová 89 rokov.
- **Vagrinec:** Ján Popik 92 rokov.
- **Vyšný Orlík:** Mária Kostičová 87 a Mária Bila 60 rokov.
- **Vígpaš:** Ondrej Fekiač 87 rokov.
- **Zvolen – Centrum 4:** Martin Gubančok 89, Ondrej Lepieš 88 a Jozefína Šalagová 82 rokov.
- **Zvolenská Slatina:** Anna Košľalová 70 rokov.
- **Zvolen – Zlatý Potok:** Marta Slováková 82 a Anna Čiefová 70 rokov.
- **Žilina 1:** Margita Kovalčíková 93 a Jozef Letko 92 rokov.
- **Žilina 2:** Vladimír Mlynarik 81 rokov.
- **Obľv Žilina:** Jozef Bučko 92 rokov.

Jubilantom srdečne blahoželáme!

Upozornenie

V minulosti sme už viackrát upozornili naše základné organizácie, aby do rubriky Jubilanti ZO SZPB posielali na uverejnenie mená len tých členov, ktorí dosiahli vek 20, 25, 30, 35, 40, 45, 50, 55, 60, 65, 70, 75, 80 rokov. Až od 80 rokov vyššie životné jubileum uverejňujeme každý rok. Prosíme vás preto, aby ste zbytočne neuvádzali neuvěřiteľné mená tých svojich členov, ktorí nemajú okrúhle životné jubileum pred osemdesiatkou.

Redakcia

Ilustr. foto: Bojovník

August 1944

Zahoreli zore na oblohe, slnko zapadlo za hory.
Vietor kmásal stromy, lámal vetvy,
Strely z diel a zbraní doďaleka duneli.
To slovenský národ povstal na obranu
Brániť rodnú hrudu, pre všetkých tak drahú.
Vlastný život mnohí hrdinovia za nás položili,
Aby sme my ďalší v mieri, šťastí ďalšie roky žili.
Na všetkých hrdinov s úctou spomíname,
Na vypálené osady a obce nezabúdame.
Bolo ich až stodva, ktoré padli popolom
a stovky nevinných zahynulo rukou katovou.
A tí, čo prežili, veľmi žiaľili za svojim domovom,
no d'akovali Bohu, že im ostal holý život
a snažili sa ho prežiť po novom.
Domov sa dá obnoviť, no život nevrátíme.
Ku pamätníkom a na hroby často bezmenné
kytičku položme.
Otvorme srdcia dokorán, veďme mladých k tomu,
Aby nezabudli na strašnú pohromu.

Eva BROZMANOVÁ

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Partizánske vatry

Na kopcoch, planinách
spomienkové vatry
zas po rokoch horia.
Veďa tých pastierskych
hlavne partizánske,
myšlienky o slobode
sa tam naraz tvoria.
Však ako sa bude žiť,
lebo byť či nebyť
sa už rozhodlo
na vojenských poliach.

Okolo tých vatier
muži stoja v kruhu,
sedieť im nedá česť
a ich „príslušný“ stav.

Na rukáv si pripnúť
zas červenú stuhu,
zaťatá päst'
oživí „MOR HO“
partizánsky pozdrav

Vatry na planinách
tiež zapália srdcia,
vedia popreháňať starých,
z nich pretvoriť deti.
Tá udalosť z vojny
sa skoro vytráca,
aj keď cez minulosť
„k budúcnosti“
kráčame v ústrety,
však spomienka na padlých
z nás nikdy neodletí

Oskar ŠALKO

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Navždy sme sa rozlúčili

- **Bratislava 24** s 86-ročnou Ruženkou Drobnu.
- **Nové Mesto n/Váhom** s 85-ročným Martinom Bušom.
- **Prešov 3** s 93-ročným Ing. Pavlom Marcinovom.
- **Prešov 4** s 86-ročným Jánom Udičom.
- **Pohorelá** s 92-ročnou Annou Pompurovou a 88-ročným Karolom Parošom.
- **Revúca** s 80-ročnou Annou Ormisovou.

- **Skýcov** s 94-ročnou Annou Matejovou a 78-ročnou Ľudmilou Paukovou.
- **Strážnavy** so 73-ročným Adolfom Lončíkom.
- **Vagrinec** so 75-ročnou Máriou Marcheviskou.
- **Žilina 2** s 88-ročným Milanom Šedom.

Česť ich
nehynúcej pamiatke!

Slovenské historické osobnosti 1939–1945

Ján GOLIAN

brigádny generál, veliteľ 1. československej armády na Slovensku

* 26. 1. 1906 Dombóvár (Maďarsko)

† 1945 Nemecko ?

Už pred rokom 1943, počas pôsobenia v Trenčíne, zabezpečoval s okruhom najbližších spolupracovníkov tranzit českých dôstojníkov a iných utečencov z Protektorátu Čechy a Morava cez Maďarsko na západ a poskytoval rôzne dôverné informácie pre čs. exil a zahraničný odboj v Londýne. Ilegálne kontakty udržiaval s M. Polákom, so skupinou V. Šrobára a s mjr. gšt. J. Noskom. Po návrate z frontu bol vzhľadom na zlý zdravotný stav hospitalizovaný. Po vyliečení sa v októbri 1943 stal oblasťným dôstojníkom VDO 1.

Dňom 19. 12. 1943 (s platnosťou od 1. 1. 1944) bol na návrh gen. II. tr. Jozefa Turanca vymenovaný za NŠ VPV v Banskej Bystrici. Nadviazal styky so sku-

pinou protifašisticky orientovaných dôstojníkov v Banskej Bystrici, predovšetkým na VPV (pplk. M. Ferjenčík, pplk. Miroslav Vesel, pplk. D. Kišš-Kalina, po apríli 1944 aj mjr.gšt. J. Nosko), pomocou ktorých sa dostal do kontaktu aj s ostatnými antifasistickými skupinami a s čs. vládou v Londýne. 23. 3. 1944 bol prezidentom E. Benešom vymenovaný za vedúceho príprav ozbrojeného vystúpenia slovenskej armády. 27. 4. 1944 na stretnutí ilegálnej SNR v byte M. Joska, v Bratislave na Gajovej 9, prijal poverenie o vedení VÚ, pričom jeho zástupcom mali byť plk.gšt. V. Talský a plk. J. Imro. Vzhľadom na to, že tento triumvirát z rôznych dôvodov nespocoval, jeho

skutočnými zástupcami sa stali mjr. gšt. J. Nosko, NŠ VÚ, pplk. M. Ferjenčík, ktorý sa staral o ilegálnu sieť v armáde, stot. v zálohe M. Polák mal od júna 1944 na starosti spravodajstvo a styk s civilnými zložkami, styk so SNR a partizánskymi jednotkami mjr. J. Marko a materiálne úlohy mjr. gšt. A. Ciprich. So svojimi odbojovými spolupracovníkmi na VPV vypracoval vojenský plán ozbrojeného vystúpenia, ktorý 28. 6. 1944 odoslal do Londýna a na druhý deň predložil aj na porade ilegálnej SNR. Rámcový plán v optimálnom variante počítal so súčinnosťou s ČA, ktorej mala Poľná armáda (dve východoslovenské divízie) otvoriť karpatské priesmyky a ostatná časť armády (Zápoľná armáda) mala vykonať prevrat a mobilizáciu na Slovensku, doplniť Zápoľnú armádu na dve pd a po spojení sa s Poľnou armádou pomocou ČA dokončiť porážku Nemcov. Menej výhodný druhý variant bol vynúteným riešením: v prípade okupácie Slovenska sa malo začať s ozbrojeným odporom bez ohľadu na stav príprav Povstania. Uzlo- vým bodom vojenských príprav sa stalo vyhľadávanie vhodných predurčených povstaleckých veliteľstiev posádok. Veľké nedostatky vo vojenských prípravách vo výbere osôb nastali na západnom a východnom Slovensku. Až do začiatku Povstania sa napríklad nedoriešilo, kto z dvojice gen. II. tr. A. Malár a plk. gšt. V. Talský sa stane povstaleckým veliteľom východoslovenských divízií, ktoré mali mať rozhodujúcu úlohu v nadchádzajúcom Povstaní.

Najdôležitejšou otázkou príprav ozbrojeného povstania bola jeho koordinácia s postupom Červenej armády. Z tohto dôvodu už 29. 6. 1944 sa na bratislavskej schôdzke VÚ a SNR vytýčila úloha vyslať

delegáciu do ZSSR. Po rôznych komplikáciách sa odlet delegácie podarilo uskutočniť až 4. 8. 1944. Vojenské prípravy povstania musel pplk.gšt. J. Golian koordinovať jednak s domácimi politickými silami, združenými v ilegálnej SNR, jednak musel rešpektovať inštrukcie a rady prichádzajúce od čs. exilu z Londýna.

VÚ v posledných augustových dňoch sústavne sledovalo pohyb nemeckých vojsk, hlavne sústredenie na moravsko-slovenských hraniciach. Správy o partizánskych akciách – predovšetkým v Martine, Ružomberku a Brezne – vyvolali nemecký zákrok. Vzhľadom na nezvládnutie situácie vlastnými bezpečnostnými a vojenskými silami prezident SR J. Tiso 28. 8. 1944 súhlasil s príchodom nemeckých okupačných vojsk na Slovensko.

29. 8. 1944, ráno, zaistil npor. Š. Hanus na príkaz Goliana gen. I. tr. J. Turanca na Troch Duboch a odviezol na partizánsky štáb kpt. ČA A. S. Jegorova. Večer po rozhlasovom prejave ministra národnej obrany, gen. I. tr. F. Čatloša, v ktorom potvrdil príchod nemeckých okupačných vojsk, vydal Golian heslo rozkazu na branný odpor armády s platnosťou od 20:00. Začalo sa SNP. Ako veliteľ armády za podmienok narastajúceho tlaku okupačných vojsk riešil so svojím štábom všetky najdôležitejšie úlohy obrany povstaleckého územia. Za realizáciu vojenských príprav a otočenie zbraní proti dovtedajšiemu spojencovi, nacistickému Nemecku, bol už 29. 8. 1944 povýšený londýnskym čs. MNO na plk. gšt. a na základe rozhodnutia SNR z 5. 9. 1944 povýšený do hodnosti brigádneho generála.

Od začiatku SNP bol sklamaný, že sa veci pre Povstanie nevyvíjali priaznivo. Predovšetkým na východe Slovenska sa zmarili

dobré východiská Povstania; pasivita a nerozhodnosť veliteľských špičiek a nebudovanie hlbšej konšpiračnej siete na nižších stupňoch spôsobili, že sa vyčleneným nemeckým vojskám podarilo za krátky čas odzbrojiť východoslovenské divízie. To znamenalo pre Povstanie veľké územné aj materiálne straty.

Počas bojov na povstaleckom fronte Golian riadil vojenské operácie, ktorých sa na niektorých miestach aj osobne zúčastnil. Do 7. 10. 1944 velil povstaleckej armáde, potom bol ZV div. gen. R. Viesta. 27. 10. 1944 spolu so štábom Velit. 1. čs. armády ustupoval z Banskej Bystrice na Donovaly. Po vydaní posledného rozkazu div.gen. R. Viesta na prechod na partizánsky spôsob boja, ktorý sa však už nedostal k jednotkám armády, ráno 28. 10. 1944 o 6:00, povstaleckí generáli spolu s Vysokoškolským strážnym oddielom odišli z Donoval smerom na Bully, pokračovali cez Polianku na Kečku. Po namáhavých presunoch sa 2. 11. 1944 dostali do Sústredenej nepriateľskej paľby. Oddiel bol rozbitý, časť príslušníkov zajatá. Večer toho istého dňa zišli do Pohronskeho Bukovca, kde si chceli oddýchnuť. Ráno 3. 11. 1944 ho Einsatzkommando 14, rovnako ako div.gen. R. Viesta a ďalších dôstojníkov, zajalo. Po vypočúvaní ich previezli do Bratislavy, kde pokračovali ďalšie výsluchy, potom nasledoval transport do Berlína. Odtiaľ ich pravdepodobne previezli do koncentračného tábora Flossenbürg. Osud G., podobne ako div. gen. R. Viesta, nie je známy, pravdepodobne zahynul v Nemecku na jar roku 1945. V roku 1946 bol povýšený do hodnosti div.gen. in memoriam a v roku 1969 do hodnosti gen.plk. in memoriam.

Rudolf VIEST

divízny generál, od 7. 10. 1944 veliteľ 1. čs. armády na Slovensku

* 24. 9. 1890 Revúca, okr. Rožňava

† 1945 ?

Vznik Slovenského štátu prijal s nevôľou a spolu s ďalšími kultúrnymi a vojenskými predstavi-

teľmi sa podpísal pod prehlásenie, v ktorom protestoval proti vyhláseniu Slovenského štátu.

Ako člen slovensko-maďarskej delimitačnej komisie sa v auguste 1939 nevrátil z rokovania v Budapešti, odišiel do Juhoslávie a potom v polovici septembra 1939 do Francúzska, kde sa stal členom ČSNV v Paríži. V období január–jún 1940 bol veliteľom 1. čs. div. vo Francúzsku.

Po porážke Francúzska sa prepravil do Liverpoolu. Po dohode s britskou vládou z 22. 7. 1940 vznikla v Londýne čs. dočasná vláda na čele s prezidentom E. Benešom, v ktorej bol od 23. 7. 1940 št. tajomníkom. 12. 10. 1940 bol vymenovaný za člena ŠR a dekrétom prezidenta Beneša z 27. 10. 1940 vymenovaný za št. ministra. Od 8. 5. 1942 bol zástupcom ministra národnej obrany. 28. 3. 1942 na Slovensku bol v neprítomnosti pozbavený slov. št. občianstva a odsúdený na trest smrti povrazom.

Od 22. 8. 1944 bol členom delegácie londýnskej čs. vlády na rokovaní v Moskve. Tam ho zastihla správa o vypuknutí SNP. Na návrh ministra národnej

obranu zo 6. 9. 1944 ho prezident E. Beneš 19. 9. 1944 vymenoval za veliteľa 1. čs. armády, velenie prevzal 7. 10. 1944. Tri týždne stál na čele hrdinsky bojujúcich povstaleckých vojsk. Hneď po jeho príchode sa v dňoch 8.–12. 10. 1944 odohrala úspešná povstalecká ofenzíva v úseku III. TS, aj za účasti 2. čs. paradesantnej brigády, keď sa dočasne podarilo zatlačiť nemecké vojská a získať späť niektoré obce. 13. 10. 1944 bol kooptovaný za člena SNR.

Od začiatku nemeckej generálnej ofenzívy riadil ústupové boje povstaleckej armády. Veliteľstvo sa pod jeho velením z Banskej Bystrice premiestnilo na Donovaly. 28. 10. 1944 v skorých ranných hodinách gen. R. Viest spolu s gen. J. Golianom a ďalšími dôstojníkmi v sprievode Vysokoškolského strážneho oddielu opustili Športhotel na Donovaloch. Pochodový prúd smeroval na východ, cez Polianku na Kozí chrbát a Prašivú a mal namierené do priestoru Poľany. 31. 10. 1944

medzi Sopotníckou a Medzibrodskou dolinou nastala prestrelka s nemeckými jednotkami. Z nesmiernej fyzickej námahy bol V. veľmi vyčerpaný. Jeho choroba – trombóza dolných končatín – s ktorou sa trápil už vo Francúzsku v roku 1940, sa zhoršila. 2. 11. 1944 predpoludním, keď sa Vysokoškolský strážny oddiel zdržiaval na Litofovej holi, bol prepadnutý a rozbitý nemeckou jednotkou. 2. 11. 1944 sa generáli Viest a Golian spolu so skupinou vojakov dostali do Pohronskeho Bukovca, kde po nesmiernych strádaniach našli úkryt s možnosťou prezliecť sa. V tejto obci boli povstaleckí generáli na druhý deň – 3. 11. 1944 – zajatí. Oboch eskortovali do Banskej Bystrice, neskôr do Bratislavy. Odtiaľ ich 10. 11. 1944 previezli do Viedne a ešte v ten istý deň do Berlína. Okolnosti smrti V. dodnes neboli objasnené.

F. CSEFALVAY

(Prevzaté z knihy *Vojenské osobnosti dejín Slovenska 1939–1945*, ktorú vydal Vojenský historický ústav v Bratislave v roku 2013. Príspevky sú krátené.)

Partizánska činnosť na východnom Slovensku

Aj ženy bojovali za slobodu

V predchádzajúcom čísle dvojtyždenníka *Bojovník* sme vám priniesli ďalšiu časť rozprávania o partizánskej činnosti na východnom Slovensku a o ženách, ktoré sa do nej zapájali. Dnes vám ponúkame osudy ďalších z nich.

Anna Paveľková, rodená Fígulová, narodená v 23. 9. 1921 v Prešove. Roku 1939, keď došlo k rozpadu Československej republiky a vzniku vojnovnej Slovenskej republiky, končila strednú Obchodnú školu v Prešove a pre svoje veľmi dobré študijné výsledky a zručnosti písárky dostala pracovné miesto na MsÚ v Prešove. Už ako absolventka strednej školy bola zapojená do ilegálnej odbojovej práce prostredníctvom svojho kolegu Dajča a neskôr Pavla Paveľka, svojho nastávajúceho manžela, ktorý patril k organizátorom partizánskeho hnutia v Bardejovskom okrese. Ten mal spojenie s pánom Arnoštom Pšeničkom, ilegálnym pracovníkom KSS v Prešove. Ako pracovníčka MsÚ v Prešove na pokyn Dajča zabezpečovala veľmi nebezpečné úlohy. Pre prenasledovaných ľudí vtedajším režimom získavala a vystavovala falošné osobné doklady a občianske preukazy. Osobám, ktorým sa podarilo ujsť z nemeckých transportov, ktoré smerovali na nútené práce do Nemecka a koncentračných táborov, a v tom čase sa ukrýva-

li v Prešove, zabezpečovala doklady k pobytu v meste. Taktiež spolupracovala s partizánskou skupinou Čapajev prostredníctvom spojky – cestára z obce Nemcovce, okr. Prešov, o ktorom vtedy vedela len toľko, že sa volá Štefan, s ktorým na ilegálne stretnutia chodil mladý človek Emil Chlapeček, neskôr v čase SNP partizán partizánskeho zväzu Čapajev. Po 2. svetovej vojne E. Chlapeček, ako jeden z mnohých stál pri zrode organizácie odbojárov a vykonával aj funkciu tajomníka OV SZPB v Prešove. V súčasnosti E. Chlapeček žije v Prešove a podľa toho, ako mu jeho zdravotný stav dovolí, hoci je v pokročilom veku, sa zapája do činnosti ObIV SZPB v Prešove.

Melita Sotáková, rodená Ulrichová, narodená 11. 11. 1926 v obci Kechnec, okres Košice. Pred príchodom frontu ich rodina bola evakuovaná na západ a dostali sa až do Liptovského Hrádku, v tom čase okupovaného Nemcami. Bývali u Ľudmily Mudrišovej, ktorá bola zdravotnou sestrou. Práve ona ju zasvätila do ilegálnej odbojovej činnosti

a postupne plnila aj úlohy, ktoré súviseli najmä s doručovaním dôležitých zásielok a informácií pre ilegálnych pracovníkov a príslušníkov 2. čs. paradesantnej brigády. Liptovský Hrádok

Spoločná fotografia manželov Novákovcov.

Foto: archiv autora

bol oslobodený 1. čs. armádnym zborom a partizánmi 31. 1. 1945. Z radov 2. čs. paradesantnej brigády z ilegálnej práce poznala aj poručíka Dziaňka a príslušníka 1. čs. armád. zboru Michala Sotáka, ktorý sa neskôr stal jej manželom. Od roku 1954 žije so svojou rodinou v Michalovciach pri Prešove.

Tina Nováková, rodená Chidirbegišvili, narodená 13. 5. 1921

v Tbilisi, Gruzínska republika. Druhá svetová vojna ju zastihla v rodnom meste Tbilisi. V tom čase bola študentkou Lekárskej fakulty v Tbilisi. Roku 1943 ukončila lekársku fakultu a začala pracovať vo Vojenskej nemocnici v Tbilisi. Práve tu poznala skazu vojny a poranenia vojakov Červenej armády a vojakov- an-

okrem ošetrenia iných zranení museli amputovať ľavú končatinu. V nemocnici v Tbilisi ho čakala reamputácia, nakoľko mu z rany vyčnievalo 10 cm stehenej kosti. V tomto zariadení stretol aj svojich krajanov z východu Slovenska – vojaka Zubal'a z Michaloviec, Petra Rožkanina z Prešova, a tiež z radov vojakov a dôstojníkov Červenej armády, spolubojovníkov. Lekárska starostlivosť a ľudská ohľaduplnosť MUDr. Tiny Chidirbegišvili o pacienta por. Nováka ich zbližila natoľko, že pocítili hlbokú náklonnosť a úprimnú lásku, ktorá sa v ich srdciach zrodila a táto sa stala pre nich osudovou, priviedla ich do stavu manželského. Pani Nováková-Chidirbegišvili pricestovala na Slovensko za manželom roku 1946. Najprv žili v Ruských Pekľanoch a od roku 1947 v Prešove. Od roku 1950 pracovala ako lekárka v Detskej nemocnici v Prešove až do odchodu do dôchodku roku 1983. Životný príbeh manželov Novákovcov poslúžil ako námiet pre tvorcov filmového umenia, na základe ktorého filmová tvorba v Bratislave, štúdio hraných filmov Bratislava-Koliba, spracovala a nakrútila slovensko-gruzínsky koprodukčný film „Prerušená pieseň“. Je to dramatický príbeh o hrdinstve a láske dvoch ľudí v období druhej svetovej vojny. **Jozef DANKO**

(Pokračovanie v nasledujúcom čísle)

Vojnoví prváci

V auguste 1944 v našej dedine končili mlatobné práce, mlátačky sa sťahovali do stodôl a „výžinkári“ si odvážali domov naturálne odmeny v obilných vreciach. Nám – šarvancom ubiehali posledné bezstarostné dni hravého detstva na záhumní môjho kamaráta Milana Šimovca a skončili sa 1. septembra, kedy sme sa stali prvákmi.

Zasadli sme do lavíc v triede starej školy s typickou vôňou olejom napustenej takmer práchnivej drevenej dlážky. Zakrátko však nášmu vzdelávaniu odzvonilo a celé dni sme opäť trávil doma. No nebolo tomu tak ako predtým, práve naopak. Líhali a vstávali sme so strachom.

Totiz vypuklo Slovenské národné povstanie, otec zrazu nechodil domov pravidelne a z rozhovorov rodičov som vycítil strach, najmä u mamy, z každého nového dňa. Dozvedel som sa, že gestapo zobralo môjho krstného otca do žalára v Ilave.

Prišli Nemci

Do dediny prišli pre nás neznámi vojaci na autách, obrnených transportéroch, tankoch. Jeden z nich nám pri dome narazil do kmeňa orecha a strhol z neho kôru – oholený orech tam ešte dlho stál ako pamiatka na Nemcov. Vojaci sa nasťahovali do starej i novej školy aj k nám domov. U nás boli ubytovaní traja starší Nemci, spravali sa priateľsky a zo mňa urobili poslíka – každý podvečer s poľnými miskami som im chodil „fasovať“ večer do poľnej kuchyne umiestnenej vo dvore starej školy. Vždy od kuchárov som dostal odmenu vo forme sladkých kociek vojenskej kávy. To bola vtedy pre nás, decká, náramná pochúťka...

Počas jesenných dní zdržiaval som sa na konci záhrady, odkiaľ bol dobrý výhľad na vojakov cvičiacich na kopci zvanom Háj. Neskôr počas zimy v roku 1944 každé ráno som sa priplietol k otcovi a chodieval som s ním do Pavelkech járku a Dubiny (lesíka v lokalite Doliny) kde chlapi z de-

diny kopali Nemcom bunkre do svahov. Keďže vo svahu dubinského lesa boli zväčša veľké skaly – žula, bolo ich treba náložami dynamitu rozstreľovať. Vždy po odstrele sme my, chlapčiská, zbierali rôznofarebné drôty (elektrické vodiče – zápalné šnúry k náložiam). A pokým otcovia vyvážali na fúrikoch rozdrvené kamene z vykopaných jám a tunelových chodieb, my sme šantili po kopách brvien, hranolov a silných foršien, ktorými upevňovali steny a stropy bunkrov. Bol som s otcom aj na niekoľkých „oddziedzinských“, ako sa nazývalo povinné kopanie hlbokých protitankových zákopov a betónovanie štvorcových zátarasov so strieľňami v blízkosti hlavnej cesty medzi Novým Mestom nad Váhom a Dolným Srníom a tiež pred Moravským Lieskovým.

Strata známych

Čoraz častejšie sme vyvracali hlavy k nebu a sledovali veľké zväzy spojencových bombardovacích lietadiel smerujúcich na západ. V tom čase už som začal plnšie chápať, že je vojna. Počúval som doma i na ulici správy o mŕtvych partizánoch, ale i Nemcoch, ktorých som ráno videl a večer ich už nebolo. Stratu vojnových kamarátov prezrádzali skormútené smutné tváre plné neistoty, či sa po ďalších výpadoch proti partizánom aj oni ešte vrátia živí. Napriek všetkému, vedeli

sme sa tešiť z nájdených strieborných staniolových prúžkov, ktoré vo veľkých množstvách vyhadzovali z prelietajúcich lietadiel na rušenie rádiolokačných staníc nepriateľa. Tieto blýskajúce sa prúžky ešte dlho bývali ozdobou vianočných stromčekov.

Raz prišiel otec domov z práce na stavbe hydroelektrárne v Novom Meste a rozprával, ako videl letecký súboj nad bošáckymi horami. Nemecké stíhačky napadli zaostávajúci americký bombardér a v dôsledku zásahov zo stroja postupne odpadávali horiace časti. Pri jeho klesaní k zemi ešte stačili z kabín povyskakovať členovia posádky. Po otvorení padákov však piloti nemeckých stíhačiek ich vo vzduchu guľometmi rozstrieľali. Obyvatelia Novej Bošáče im na miestnom cintoríne po skončení vojny postavili pomník so zachovalou vrťou z bombardéra (tú však zlodej „zberateľ“ ukradol a následne ju ponúkal na internete). Medzi obeťami boli aj dvaja bratia a ich hrob po skončení vojny navštívili rodičia z Ameriky.

Do školy sme sa vrátili až po oslobodení, avšak skrátenej prvý ročník ľudovej školy sme úspešne zvládli. Aby ďalšie deti už nemuseli prežívať hrôzy, ktoré okúsila súčasná generácia sedemdesiatnikov a starších, treba si pripomínať odvahu a hrdinstvá tých, ktorí sa pričínili o porážku fašistického besnenia. **Milan BUŠO**

Spomienky na vojnové udalosti zostávajú v pamäti všetkých veteránov.

Reprofoto: TASR

Býčie zápasy

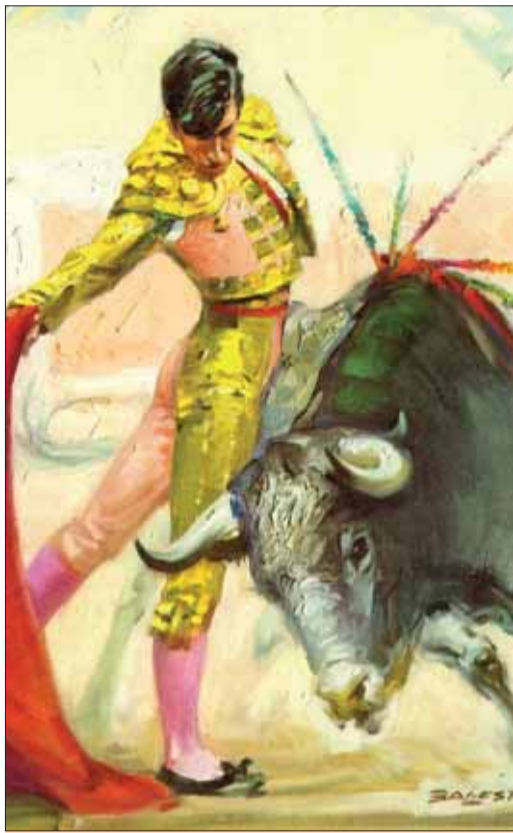
Výrok francúzskeho kráľa Ludovíta XIV. „Európa končí pri Pyrenejach“ vystihuje, aj keď nie geograficky, odlišnosti a zvláštnosti európskeho a španielskeho spôsobu života.

Spolunažívanie Arabov, Židov a kresťanov počas dávnych storočí na jednom území zanechalo trvalé stopy nielen v staviteľských pamiatkach, ale aj v kultúre, čo sa prejavuje temperamentnými tancami, pozoruhodnými piesňami a ich interpretáciou, v hrách a zábave, veľmi blízkych naturelu národov severnej Afriky, ostrovov Stredozemného mora i blízkych ostrovov Atlantiku. Je to súlad, ktorý Európana priťahuje pre nevšedné čaro, aby v melódii gitár, v pestroštrých hýriaciach farieb kostýmov tanečník, v tónoch kastaniet, či v nenapodobiteľnom rytmickom potlesku hľadal cesty hlbokej spätosti dávnych tradícií so súčasnosťou. Vrávi sa, že kto navštívi Flamenco a nepozrie si býčie zápasy, nepocíti biť srdce tohto národa. Corrida – býčie zápasy – sú súbojom človeka s býkmi v aréne. Do Španielska ju priniesli Maurovia. Je obľúbenou zábavou aj v južnom

Francúzsku, Portugalsku, Mexiku a Brazílii. Skupina zápasníkov (toreros) je zložená z dvoch až troch pikadorov na koni (kopiami odvracajú útoky býka), dvoch až troch banderilleros (zasahujú býka do šije dlhými oštepami) a z matadora (toreador), ktorý pomocou mulety (červenej látky) usmerňuje útoky a pohyby býka.

Nástupom torerov, pikadorov a banderilleros na piesočnatý kruh arény za zvukov fanfár sa začína veľkolepý rituál. Celé

predstavenie sprevádzajú domáci s nadšením, krikom, mávaním, búchaním a stálym potleskom, zahraniční návštevníci iba s pochopením. Krváčajúcemu a vysilenému býkovi zasa-

Matador pri akcii.

dí matador poslednú smrteľnú ranu, aby za zvukov fanfár ako struna vypnutého a hrdo kráčajúceho matadora odmenilo obrovským potleskom a býkovi prejavujú posledný hold, keď ho kónskými záprahmi odťahujú z arény.

Býčie arény sú roztrúsené po celom Španielsku. Najväčšie sú v Seville, postavené v rokoch 1761 a 1785, s kapacitou 12 a 6 tisíc miest, vo Valencii (1851 – 17 tisíc), po dve v Barcelone (1900 – 14 tisíc, 1916 – 20 tisíc) a Maride (1908 – 8 tisíc a 1934 – 23 tisíc) a veľa ďalších.

V madridskom múzeu Colón de Cera – múzeu voskových figurín – je jedna jeho časť venovaná práve hrdinom corridy. Ale aj napriek rozporuplnosti majú býčie zápasy svoje významné miesto v spoločnosti. Možno preto sú vyhľadávanou atrakciou pre obdivovateľov z celého sveta. Viaceré organizácie sa usilujú býčie zápasy zakázať. Či sa to niekedy podarí, je iluzórne, lebo ide o dávne tradície a túžbu odvážlivcov stať sa raz veľkým a obdivovaným matadorom. **Gustáv Stopka** (Pre Bojovník bez nároku na honorár)

HISTORICKÝ KALENDÁR

19. augusta

1944 – Druhá svetová vojna: V Paríži vypuklo mohutné protinemecké povstanie.

20. augusta

1944 – Anglo-americké letectvo bombardovalo rafinériu v Dubovej.

21. augusta

1944 – V Dumbarton Oaks pri Washingtonu sa zišli delegáti Veľkej Británie, USA, ZSSR a Číny, aby sa poradili o vytvorení náhrady za zaniknutú Spoločnosť národov. Jej nástupcom sa mala stať Organizácia Spojených národov (OSN).

23. augusta

1939 – Predstavitelia Nemecka a ZSSR podpísali v Kremli pakt o neútočení – Pakt Ribbentrop – Molotov.

1944 – V Rumunsku sa začalo protifašistické povstanie.

25. augusta

1944 – Druhá svetová vojna: Spojenecké jednotky oslobodili Paríž.

29. augusta

1944 – Vypuklo Slovenské národné povstanie (SNP).

30. augusta

1944 – V Banskej Bystrici začal vysielat Slobodný slovenský vysielateľ.

31. augusta

1944 – Československá exilová vláda v Londýne vyhlásila jednotky slovenskej armády na povstaleckom území za 1. československú armádu na Slovensku.

– Nemecké okupačné vojská odbrojlili kľúčovú zložku ozbrojených síl protinacistického povstania – Východoslovenskú armádu. **zdroj: TASR**

Británia podporila USA ohľadom atómových bômb proti Japonsku

Británia podporila Spojené štáty ohľadom použitia atómových bômb počas druhej svetovej vojny, a to približne mesiac pred zhadením prvej z nich na japonské mesto Hirošima.

Vyplyva to z dokumentov, ktoré nedávno odtajnila americká Správa národných archívov a záznamov (NARA). Informovalo o tom internetové vydanie denníka Japan

Times 5. augusta. Britská vláda oficiálne vyjadrila svoju podporu pre použitie novej zbrane proti Japonsku na stretnutí Komisie pre spoločnú politiku vo Washingtone 4. júla 1945, kde sa hovorilo o vývoji a kontrole atómovej energie. Britský poľný maršal sir Henry Wilson na stretnutí uviedol, že britská vláda „súhlasí s použitím atómovej zbrane proti Japonsku“. Stanovisko Británie prišlo

po tom, ako sa americký prezident Franklin Roosevelt a britský premiér Winston Churchill na stretnutí v New Yorku v septembri 1944 dohodli na tom, že keď bude vývoj atómovej bomby ukončený, zbraň sa môže následne použiť proti Japonsku. Krátko po stretnutí Komisie pre spoločnú politiku Spojené štáty uskutočnili prvú atómovú skúšku v štáte Nové Mexiko. **red TASR**

AMERIČANIA ZVRHLI 6. AUGUSTA 1945 ATÓMOVÚ BOMBU NA... (dokončenie v tajničke)

pomôcky: ALEM, NAO, TAFEL, NIM, ALAP	cudzie ženské meno	dravý vták	v USA člen bezpečnostnej služby	ovinul	citoslovce povzdychu	sídlo v Dánsku	majetok štátu	lovecká zbraň Indiánov	utratíte	automotoklub (skr.)	španielsky mys
pochabý človek					alebo, po česky				vazal sídlia, po česky		
sdídlo vo Švédsku					2. časť tajničky druh čiapky						
vo väčšom množstve urob					veľmi málo jemná keramika						
náhrobný nápis						ochotne porucha					
často sa smejúci človek		jednotka elektrickej kapacity nezhoda					nevidomo šedivé				
chem. zn. cínu			vylievaš habká					atóm, po česky cudzokrajné zviera			
pohyb nôh pri cvičení na náradí				tabuľa, po nemecky čuchový orgán				najvyššia karta lepídlo			
nadšenie					neodovzdal MPZ Holandska				všetko v poriadku chem. zn. stroncia		
1. časť tajničky											
odoslať, po česky							jarný mesiac				

Správne vylúštenie tajničky z č. 15 znie: ...ukončenia druhej svetovej vojny. Knihu posielame Adele Širokej do Hnúšte.

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72, alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

ZRNKÁ HUMORU

Dva zloději vošli do lekárně. Jeden sa ozval:

– Ja si vezmem peniaze a ty si zober nejaký liek, lebo kašleš!

– Načo si si kúpil dva lístky na autobus?

– Pre prípad, že by som jeden stratil.

– To môžeš stratiť aj dva.

– Na taký prípad mám ešte aj preukážku.

– Slečna, ste taká krásna, atraktívna a roztomilá...

– To vravíte iba preto, aby ste ma dostali do postele, že?

– A dokonca aj bystrá!

Keď som bol malý, poslala ma matka do obchodu a dala mi na nákup 20 korún. Za to som kúpil jeden chleba, 10 rožkov, dvoje cigarety, liter rumu a ešte mi ostalo. V dnešnej dobe si to človek už nemôže dovoliť. Všade sú kamery!

Lekár ošetruje bezdomovca a po prehliadke mu hovorí:

– No, vy budete žiť ešte tak najvyšš tri mesiace.

– Tri mesiace? Pre pána Boha, a z čoho?

zdroj: internet

Hlávkový šalát s jogurtom

Potrebuje: 2 hlávky šalátu, 1 1/2 bieleho jogurtu, 3 natvrdo uvarené vajcia, soľ, mleté čierne korenie, 80 g tvrdého syra

Ako na to: Hlávky šalátu dobre umyjeme pod tečúcou vodou a pokrájame na rezance. Jogurt dobre vyšľaháme a premiešame s vajcami pokrýjanými na malé kocky. Pokrájaný šalát premiešame s jogurtom, osolíme a okoreníme. Hotový šalát posypeme nadrobno posekaným syrom. **Mária T., Košice**